Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

1993 йил 16 декабрь, пайшанба № 240—241 (21.592). Сотувда эркин нархда.

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

15 декабрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жумҳуриятимизда меҳмон бўлиб турган Патрик Шихи бошчилигидаги «Б. А. Т Индастриз» компанияси делегацияси аъзоларини қабул қилди. «Б. А. Т Индастриз» Буюк Британиядаги йирик компаниялардан бири бўлиб, тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқариш бўйича жаҳон миқёсида салмоқли ўрин тутади. Унинг 80 дан ортиқ мамлакатда фаолият кўрсатаётган корхоналарида жами 200 минг нафар киши меҳнат қилади.

Мамлакатимиз раҳбари Ўзбекистон расмий делегацияси яқинда гўзал Буюк Британиядан улкан таассуротлар билан қайтиб келганидан мамнуният изҳор этиб, республикамиз «Б. А. Т Индастриз» билан узоқ муддатли ҳамкорлик қилишга тайёр эканини алоҳида таъкидлади.

Патрик Шихи Самарқанд вилоятининг Ургут тумани тамакикорлари билан учрашгани ҳамда у ерда сифати жаҳон андозаларига мос маҳсулот етиштирилаётганини айтди.

— Биз Украинада фаолият кўрсатаётган қўшма корхонамизга тамакини Ургутдан оламиз, — деди П. Шихи. — У ерда ишлаб чиқарилган маҳсулотни Россияга сотамиз. Ўзбекистонда иш бошлаганимиздан сўнг республиканинг тамаки маҳсулотларини экспорт қилиш имконияти катта бўлишига шубҳа йўқ.

Ишчанлик руҳида ўтган суҳбат чоғида Тошкент тамаки фабрикасини замонавий ускуналар билан жиҳозлаш, сўнгра уни кенгайтириш, шунингдек, Самарқандда янги қўшма корхона қуришга келишиб олинди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков, Бош вазир ўринбосари Ўткир Султонов, Буюк Британиянинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси жаноб Поль Берн ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

(ЎзА).

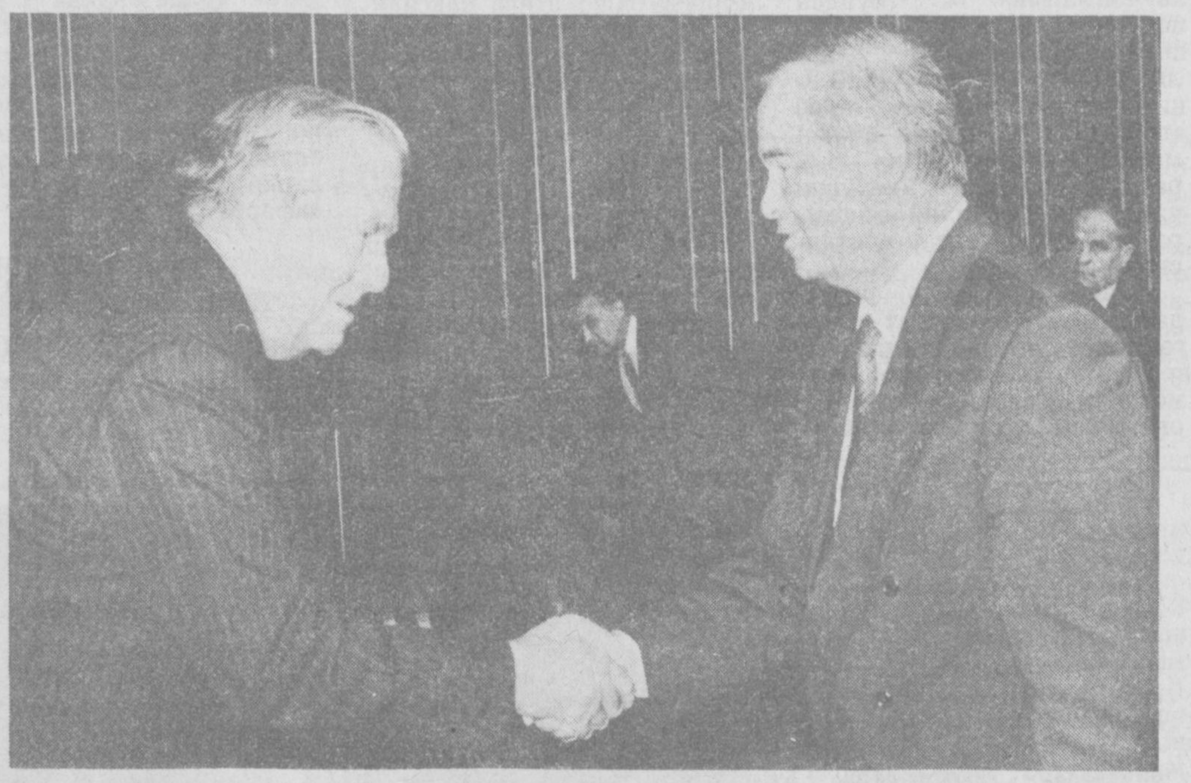

СУРАТДА: қабул пайти. А. ЗУФАРОВ (ЎзА) олган сурат.

Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши Сиёсий ижроия қўмитасининг мажлиси

15 декабрь куни Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгаши биринчи котиби М. Расулов раислигида Сиёсий ижроия қўмитанинг навбатдаги мажлиси бўлди. Унда Ўзбекистон ХДП ташкилотларида «Олий Мажлисга сайловлар тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси муҳокамасининг якунлари кўрилди. Ушбу масала юзасидан Марказий Кенгаш котиби А. Саидов ахборот берди. Лойиҳа муҳокамаси жараёнида билдирилган фикр-мулоҳаза ва таклифлар, партиянинг нуқтаи-назарини «Олий Мажлисга сайловлар тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини ишлаб чиқувчи республика Олий Кенгашининг ишчи гуруҳига юборишга қарор қилинди. Олий Кенгаш сессиясига қадар партия аъзоси бўлмиш халқ депутатларининг фикр-мулоҳазаларини ўрганиб чиқиш мақсадга мувофиқ, деб топилди.

Сиёсий ижроқўм мажлисида Сурхондарё вилоят партия кенгашининг Ўзбекистон ХДПнинг кадрлар сиёсатига оид дастурий мақсадларини амалга ошириш юзасидан фаолияти кўриб чиқилди. Мазкур масала бўйича вилоят партия кенгаши биринчи котиби Ҳ. Эрматовнинг ахбороти тингланди. Вилоят партия кенгаши бу борада муайян ишларни амалга оширганлиги қайд этилди. Шу билан бирга Республикамиз Президенти И. А. Каримовнинг кадрлар масаласига доир кўрсатмаларини ҳаётга тадбиқ этиш, халқ депутатлари Сурхондарё вилоят кенгашининг сессиясида юртбошимиз ушбу масала бўйича қўйган талабларини бажаришда мавжуд имкониятларидан тўла фойдаланилмаётганлиги таъкидланди.

Мажлисда Ўзбекистон ХДП Бектемир туман ташкилотининг меҳнат жамоалари ва аҳоли истиқомат жойларида олиб бораётган оммавий-сиёсий ишлари муҳокама қилинди. Шу масала бўйича туман партия кенгаши биринчи котибаси М. Матқулова ахборот берди.

Бектемир тумани партия ташкилотининг кўпмиллатли меҳнат жамоалари ва аҳоли яшаш жойларида оммавий-сиёсий ишларни кенг кўламда олиб бораётганлиги, чунончи, фуқаролар тотувлиги, тинчлик-осойишталикни сақлаш, халқлар дўстлиги ғояларини тарғиб қилишга, ёшларни байналмилал руҳда тарбиялашга асосий эътиборни қаратаётганлиги, туман ҳокимлиги партия кенгашининг бу борадаги саъйи-ҳаракатларини қўллаб-қувватлаётганлиги қайд этилди. Туман партия кенгашининг Олий Мажлисга бўлажак сайловларга тайёргарликни бошлаб юборганлиги, барча маҳаллаларда партия ташкилотлари аҳоли ўртасида тарғибот-ташвиқот ишларини фаол олиб бораётганлиги маъқулланди. Партия кенгашларига Бектемир туман партия ташкилотининг иш тажрибасидан фойдаланиш тавсия этилди.

Шунингдек, мажлисда партия ички ҳаётига доир бошқа масалалар ҳам кўрилиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Сиёсий ижроия қўмитанинг мажлисида Ўзбекистон ХДП Қорақалпоғистон республика, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар кенгашларининг биринчи котиблари қатнашдилар.

ЎЗБЕКИСТОН ХДП МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ МАТБУОТ МАРКАЗИ.

САФАР НИҲОЯСИГА ЕТДИ

Беларусь Олий Кенгаши раиси С. Шушкевичнинг мамлакатимизга қисқа амалий сафари ниҳоясига етди. Беларусь раҳбари 14 декабрь куни Ватанига жўнаб кета туриб, сафар натижаларидан мамнуният изҳор этди.

Ислом Каримов ўзаро музокаралар чоғида Ўзбекистон ва Беларусь ўртасидаги муносабатларни ҳар икки давлат имкониятларини ҳисобга олган ҳолда ривожлантириш, янги йилда саноат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини айирбошлаш тўғрисида фикрлашганини таъкидлади.

Тошкент аэропортида улуғ меҳмонни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов кузатиб қолди.

(ЎзА).

Вазирлар Маҳкамасида учрашув

Буюк Британиянинг ўзаро ҳамкорлик муносабатлари ўрнатиш мақсадида республикамизга келган «Б. А. Т. Индастриз» компанияси раиси Патрик Шихи бошчилигидаги делегация аъзолари 15 декабрь куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков билан учрашди.

Дунёнинг 80 мамлакатида тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқараётган бу йирик компания вакиллари билан мулоқотда Тошкент ва Самарқанд вилоятидаги тамаки ишлаб чиқариш фабрикалари негизида қўшма корхоналар ташкил этиш масаласи муҳокама этилди.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ў. Султонов иштирок этди.

(ЎзА).

АЛОВИДДИННИНГ ЧИРОҒИ ЁНДИ

ИСЛОМ КАРИМОВнинг ТЕМЗАГА ТАШРИФИ ЯКУНЛАРИГА ДОИР

Лондондаги «Флит стрит» агентлигининг МДҲ мавзуида ёзувчи баъзи шарҳловчилари диди сал ғалатидай. Бу ерда ўт-олов ичра ёниб турган Грузияга ўхшаш минтақаларнинг йўлбошчиларини мақташ одат тусига кирганга ўхшайди. Ёки бўлмасам эртадан то кечгача «лаънати ўтмишнинг руҳи» бўғаётганлиги ҳақида сўзловчи раҳбарларга мойиллик билдиришади. Ўзини яланғоч антикоммунистик жазавага эмас, балки кундалик ислоҳотга бахш этаётганлар «ёмон» деб баҳоланаётгани ажабланарли. Хуллас, Темзада катта бизнес айрим шарҳловчилардан кўра соғлом фикрни акс эттиради.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг яқинда Буюк Британияга қилган жуда мазмунли ва самарали ташрифи айнан ана шундай ишчанлик руҳида ёритилди.

Англия — Ўзбекистон муносабатларини янада ривожлантиришни тақозо этувчи муҳим ҳужжатлар туркуми имзоланди. Бунда капитал маблағни ўзаро ҳимоялаш ва бир-бирлари ҳудудида ҳаракат қилиш эркинлиги каби муҳим соҳалар қамраб олинган. И. Каримов аввалги сафар Францияга қилган ташрифида бўлгани каби миллий олтин заҳирасининг яна бир қисмини Ғарб банкларига ҳамкорликнинг галдаги лойиҳалари учун энг яхши гаров сифатида жойлаштириш ҳақида эълон қилди. Бу сафар «Ротшильд энд санз» банки ертўласига ўн тонна олтин жўнатилди.

Лорд Байроннинг сўзига қараганда, ўзбекистонлик меҳмон олтин бамисоли Аловиддиннинг шамчироғи каби заминимизнинг ҳақиқий бойлигини акс эттиради. Лекин республиканинг Ғарбга самарали ҳамкорлигига очилган йўлни фақат қимматбаҳо металлнинг ярқирашигина ёритмайди. Республиканинг чет эллар билан барча йирик шартномалар бўйича тўла миқёсдаги кафолотли ҳамкорликка шайлиги, хорижий инвестиция бўйича махсус агентлик тузилиб, тегишли суғурта фонди очилажаги, корхоналар учун хорижий капитал билан муомала қилишда солиқларга имтиёз бериш, божхона пошлиналарини тушириш, валюта даромадини тўсиқсиз келтириш ҳуқуқи — булар салмоқли шерикларни ўзига жалб этувчи Тошкентнинг айрим оҳанраболари, холос.

Жаҳонда табиий газ кони бўйича олдинги ўринлардан бирида туриш, уран бўйича — еттинчи, мис бўйича — ўнинчи, пахта етиштириш бўйича — тўртинчи ўринда туриш — буларнинг ҳаммаси жаҳон безнесини олтин каби қизиқтиради, албатта. Республикада ҳозирдаёқ хорижий капитал иштирок этаётган 900 дан зиёд корхона тузилгани бежиз эмас.

Павел БОГОМОЛОВ,
(«Правда» ўз мухбири).

Лондон шаҳри,
13 декабрь.

(«Правда»нинг 14 декабрь сонидан).

ХАЗОН БИЛМАС ДЎСТЛИК ДАРАХТИ

«Ҳафталаб оғзига нон тегмаган ёш болалар учиб келаётган вертолётларга қараб «бу бизнинг отамиз Ислом Каримов, у киши бизга нон юборган, нон»,— дея бақириб-чақирганларини тасвирлашга қалам ожизлик қилади. Вужудингда жунбушга келган улкан миннатдорчилик ҳис-туйғуларини ифодалаш учун на сўз, на сифат топасан киши».

Бу сатрларни биз «Тожикистон овози» рўзномасининг шу йил 23—30 октябрь сонидан олдик.

Азиз муштарий!

Маълумингизки, газетамизнинг шу йил 22 сентябрь сонида публицист Нарзулла Жўраевнинг «Юксалиш йўли» сарлавҳали мақоласи эълон қилинган эди. Муаллифнинг ушбу мақоласида ёш, мустақил Ўзбекистонда шаклланаётган миллий давлатчилик, мамлакат ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги туб ислоҳотлар, янги тарихий шароитларда вужудга келаётган фуқаролар жамиятининг ўзига хос йўлини ҳар томонлама таҳлил этган, ҳамда Президент Ислом Каримовнинг иш услуби, унинг жаҳон давлатчилик анъаналарига қўшаётган ҳиссаси, сиёсат ва давлат арбоби сифатида новаторлиги, жаҳон майдонида тутган ўрни ва мавқеини ишончли далиллар, асосли фикрлар билан кўрсатиб берган эди.

Яқинда Тожикистон Республикасининг энг кўп нусхада нашр этилаётган «Тожикистон овози» газетаси мазкур мақолани тўлалигича босиб чиқарди. Газетанинг биринчи бетидаги «Хазон билмас дўстлик дарахти» сарлавҳали мақолада Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг инсонпарвар сиёсати, Марказий Осиёда тинчликни сақлаш, хусусан Тожикистонда юз берган фуқаролар урушининг олдини олиш, тожик халқига моддий ҳамда маънавий ёрдам бериш борасидаги фаолияти ҳақида муфассал гапирилади ва газетанинг иккинчи, учинчи бетларида Президентимизга катта ҳурмат-эҳтиром рамзи сифатида «Юксалиш йўли» мақоласига ўрин берган.

Тожикистонлик ҳамкасбларимизга бундай илиқ муносабатлари учун катта миннатдорчилик билдирамиз. Бундан кейин ҳам минтақамиз халқлари манфаати йўлида бирлашиб, ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликни давом эттириш ниятимиз борлигини маълум қиламиз.

ТАҲРИРИЯТ.

Халқ ичига борайлик!

ТОЖИКИСТОН ОВОЗИ

ТОЖИКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ГАЗЕТАСИ

МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ ЭРКИН МИНБАРИ

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

ТОЖИКИСТОН ОВОЗИ

Юракдан жой олур туташ туйғу-ҳис,
Муштарак манзилда туташ дил рози:
Ўзбекнинг овози меҳрибон, азиз,
Ўзбекка азиздир тожик овози.

ХАЗОН БИЛМАС ДЎСТЛИК ДАРАХТИ

ФАЙЛАСУФЛАР АНЖУМАНИ

Республикамиз мустақилликка эришганидан сўнг улкан ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий ислоҳотлар йўлини танлади. Ана шу буюк ўзгаришларни теран илмий-фалсафий таҳлил этиш, амалий йўл-йўриқларни ишлаб чиқиш республика файласуфлари олдидаги муҳим вазифалардан ҳисобланади. Ўзбекистон Республикаси Фалсафа жамияти раёсатининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида ана шу вазифаларни ҳал этиш йўлидаги муаммолар масаласига алоҳида эътибор берилди. Мажлисда келгуси йилда бир қатор мавзуларда илмий-назарий мунозара ва анжуманлар ҳамда республика фалсафа жамиятининг таъсис қурултойини ўтказишга келишиб олинди.

ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Тошкентда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Комитетининг навбатдан ташқари пленуми бўлди. Пленум қатнашчилари ташкилий масалани кўриб чиқдилар. Ёшлар Иттифоқи Марказий комитетининг биринчи котиби А. Орзиматов бошқа ишга ўтгани муносабати билан вазифасидан озод қилинди. Пленум Иттифоқ Фарғона вилоят комитетининг биринчи котиби А. Тешабоевни республика Ёшлар Иттифоқи Марказий комитетининг биринчи котиби этиб сайлади.

Пленумда Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов нутқ сўзлади.

Пленум ишида республика Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев, республика Президентининг давлат маслаҳатчиси У. Азимов иштирок этдилар.

(ЎзА).

• Долзарб мавзуда суҳбат

СЎМ-КУПОНЛАР ҚАЕРДА АЛМАШТИРИЛАДИ?

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг сўм-купоннинг расмий қиймати Россия рублига нисбатан 1:1 ва АҚШ долларига нисбатан 1150:1 қилиб белгилангани ҳақидаги хабари аҳолида қизиқиш уйғотди: «Сўм-Купон»ларни қаерда алмаштириш мумкин?—деган саволлар берилмоқда.

Мухбир саволларига Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқаруви раисининг ўринбосари А. Эрдонаев жавоб беради.

— Алиқул Ҳалимович, одамларни асосан республика ҳудудида амал қилаётган пул алмаштириш пунктлари тизими ҳақидаги маълумот қизиқтирмоқда.

— Ҳозир Ўзбекистонда доимий, муваққат ва кўчма пул алмаштириш пунктлари ишлаб турибди. Марказий банкнинг барча вилоят ва туман бўлимлари ҳузурида доимий пул алмаштириш пунктлари мавжуд. Бундай пунктларнинг бир қисми катта меҳмонхоналарда, вокзалларда, Тошкент, Урганч, Самарқанд автостанцияларида ва аэропортларда яъни четдан келиб, валюта алмаштиришга муҳтож бўлган одамлар кўп тўпланадиган жойларда очилган.

Муваққат пунктлар бозорларда, шунингдек, аэропортларда ҳамда вокзалларда бевосита поезд ёки самолёт келишидан олдин очилади. Шу мақсад учун Марказий банк махсус жиҳозланган машиналар ажратди. Бу машиналар сохта пулларни аниқлайдиган зарур асбоблар ва қўлланмалар билан таъминланган. Самарқанд, Бухоро ва Тошкент шаҳарларига ҳар куни жаҳоннинг ҳамма томонидан жуда кўп хорижий меҳмонлар келиб туради. Бу шаҳарларда иккитадан, Сурхондарё ва Хоразм вилоятларида биттадан машинада бориб пул алмаштирадиган кўчма пункт ташкил этилган.

— Республикамизда яшайдиган ҳар бир киши қўлидаги миллий валютани бошқа давлатлар пулга алмаштира оладиган вақт келадими?

— Бу саволга «ҳа» деб жавоб қилишим мумкин. Пул алмаштириш пунктларига 16 декабрдан бошлаб аҳолига Россия рублини алмаштириш фонди (уларни харид қилиш ҳажми) доирасида сотиш ҳуқуқи берилди.

Келгусида эса собиқ Иттифоқдаги бошқа давлатлар миллий валюталарини эркин сотиш ва харид қилишни ташкил этиш чораларини кўрганмиз.

Бошқа республикалар билан чегарадош туманларда ҳам валюта алмаштириш пунктлари очилади. МДҲнинг бошқа минтақалари билан узвий боғлиқ бўлган бошқа катта корхоналарда ҳам шундай пунктлар очиш кўзда тутилмоқда. Масалан, Навоий кон-металлургия комбинатида валюта алмаштириш пункти ишлаб турибди, Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси эса шундай пункт очишга тайёргарлик кўрмоқда. Тошкент ва Нукусда, шунингдек, бутун дунёдан саёҳатчилар келиб турадиган бошқа шаҳарларда, яъни Самарқанд, Бухоро, Хива ва Урганчда пул алмаштириш тармоқлари кенгаяди. Қўшимча равишда яна 40 та пул алмаштириш пункти очилади.

(ЎзА).

ВОҚЕАЛАР, ХАБАРЛАР, ШАРҲЛАР

• Қардошлик

МУСТАҚИЛЛИК БАЙРАМИ ОЛДИДАН

Тошкентда Қозоғистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллиги олдидан қутлуғ айёмга бағишланган йиғилиш бўлди.

Анжуманни Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқлари ҳамкорлиги ва тараққиётига кўмаклашувчи халқаро уюшма, қозоқ маданий маркази, «Новий день»—«Янги кун» ва «Нурли жўл» газеталари таҳририятлари уюштирди. Сўзга чиққанлар Марказий Осиёдаги ёш давлатларнинг жаҳон ҳамжамиятига қўшилиш йўлида собит қадам ташлаётганини қайд этиб, минтақада дўстлик ва ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш ҳаётий зарурият эканини таъкидладилар. Ўзбекистон ва Қозоғистон раҳбариятининг ҳамкорликда олиб бораётган фаолиятини қўллаб-қувватлашларини билдирдилар. Йиғилишда Қозоғистон Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Сайлов Ботиршо ўғли иштирок этди.

• Она-юрт ўғлонлари

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА ХИЗМАТ ҚИЛАМАН!

Янги олий ўқув юрти — Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати институтининг талабалари Ватан, халқ ва Президентимизга садоқат ҳақида ҳарбий қасамёд қабул қилдилар.

Янги олий ўқув юртининг вужудга келиши мустақил давлат қуролли кучларини барпо этиш ҳамда ривожлантириш, республика мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш концепцияси билан бевосита боғлиқ. Ҳарбий хизмат тўғрисидаги Қонунга мувофиқ, Ўзбекистоннинг армияга чақирилиши ёшига етган ва тўла ўрта маълумотли ҳар бир фуқароси шу олий ўқув юртига кириши мумкин. Бу ерда танлов асосида қабул қилинган ёшлар билим олмоқдалар. Улар яқин келажакда ҳарбий ҳуқуқшунос—юрист бўлишади.

• Қишлоқ хўжалиги

ДЕҲҚОНЛАР МАСЛАҲАТЛАШУВИ

Ўзбекистон Республикаси деҳқонлар уюшмаси ва жамоа хўжаликлари кенгашининг йиғилиши бўлди.

Йиғилишда Қорақалпоғистон Республикаси ҳамда вилоятлар деҳқон уюшмалари ва жамоа хўжаликлари кенгашларининг қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш юзасида олиб бораётган ишлари, уюшмаларнинг молиявий аҳволини яхшилаш масалалари муҳокама этилди. Вазирлар Маҳкамасининг қарорига мувофиқ иқтисодий зарар кўраётган 360 давлат хўжалиги ширкат ва ижарачилар бирлашмасига айлантирилгани, 715 давлат хўжалиги мулкчиликни бошқа шаклларига ўтказилгани, 735 қорамолчилик фермаси хусусийлаштирилгани таъкидланди.

[Мухбирлар ва ЎзА хабарлари ҳамда хатлар асосида тайёрланди].

• Буюк келажагимизнинг ҳуқуқий кафолати

ФАОЛ ҲАРАКАТГА ДАЪВАТ

Асосий Қонунимизнинг муборак бир йиллиги улкан ва улуғ миллий байрам сифатида мамлакатимизнинг барча шаҳар ва қишлоқларида зўр шоду ҳуррамлик билан кенг нишонланди. Бу мутлақо қонуний бир ҳолдир, чунки бу бош ҳужжат адолатли жамиятнинг бирламчи ҳуқуқий кафолати бўлиб, унда илк дафъа жафокаш халқнинг эрку иродаси ўзининг тугал тажассумини топган. Умумжаҳоний тажрибалар ва миллий, чинакам халқона тафаккурни ўзида омухта қилган бу муқаддас ва мунтазам Қомус ҳам мустақил давлатимизнинг, ҳам ҳар бир эркли фуқаронинг бош ҳаракат йўриқномасидир. Истиқлолимиз ва буюк келажагимизнинг холис ҳуқуқий кафолати бўлмиш айни Қомус озод Ватанимизда эмин яшаётган ҳар бир фуқаронинг фахру ифтихори, ор-номуси бўлиб қолганлиги бор ҳақиқатдир. Шунинг учун ҳам республикамиз Президенти И. А. Каримовнинг ана шу байрам тантанасида сўзлаган Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг бир йиллиги ва мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий аҳвол тўғрисидаги нутқи ҳар бир ўзбекнинг, ҳар бир ўзбекистонликнинг қалбида адоқсиз акс садо берди.

Юртбошимизнинг нутқида юртимизнинг талотумли тарихида илк марта бевосита халқ манфаатини ҳамма нарсадан устун қўйиб қабул қилинган мустақил Конституциямизнинг мақсаду моҳияти ва унга мувофиқ мамлакатимизда изчил амалга оширилаётган улуғвор ишлар, буюк келажакнинг мураккаб ва машаққатли йўлини жадал ва дадил босиб ўтиш учун жамият аъзоларининг бевосита вазифалари аниқ, холис ва теран таҳлил қилиб берилган. Мамлакатимиздаги иқтисодий жараёнлар ва уларнинг юксалиш томон юз бураётганлигини аниқ рақамлар асосида кўрсатиб берар экан, юртбошимиз бу жараёнларни тезлаштириш беҳад муҳимлигини алоҳида уқтиради: «Ўзбекистон XXI аср арафасида жуда ҳам мушкул ва мураккаб, шу билан бирга ғаят масъулиятли ва шарафли даврни бошидан кечирмоқда. Машаққатли шароит бошқа давлатлар ўн йилликлар ва ҳатто юз йиллар мобайнида ўтган йўлни жуда тез, саноқли йилларда босиб ўтишни тақозо этмоқда». Бунинг учун, албатта, ҳалол ва фаол ҳаракат зарур, нутқ бошидан охиригача ҳар бир ўзбекистонликни ана шундай ҳаракатга даъват этади.

Бундай ҳаракатга барчани баробар сафарбар этмоқ учун, шубҳасизки, муайян мафкурага мунтазам эҳтиёж мавжуд, зеро яхлит бир мафкурасиз жамият тараққиётини тасаввур этиш мушкул. Асосий Қонунимизда ҳеч қандай партия ёки гуруҳнинг мафкураси давлат мафкураси мақомига кўтарила олмаслиги қоидалаштирилган. Шунинг учун ҳам одил юртбошимиз бир неча бор, хусусан, мазкур нутқларида ҳам, «бу конституциявий қоида бизнинг олдимизга миллий истиқлол мафкурасини яратиш вазифасини қўйишини» алоҳида таъкидлаганлар. Президентимиз ўз нутқларида яна бир дангал ҳақиқатни айтганлар: «Мафкуравий масалани ҳал этмасдан, уни амалда татбиқ қилмасдан туриб, Конституция белгилаб берган мақсадларга эришиш, у олдимизга қўйган талабларга жавоб бериш мушкул бўлади». Миллий истиқлол мафкураси орқали ўзининг чин фуқаролик ҳуқуқи ва бурчини, жамият олдидаги чўнг масъулиятини чуқур идрок этадиган, Ватанга оқ сут берган онасидай муҳаббат қўя оладиган, фақат Ватандан ҳақдорликни эмас, балки Ватанга бурчдорликни ўзининг имон байроғига ёза биладиган, қисқаси, муқаддас истиқлолнинг мангу мард посбони бўла оладиган шахсни тарбиялаш мумкин. Бу эса ҳозирги кунда энг олий вазифадир. Биз, халқ таълими ходимлари, бу вазифанинг асосий қисмининг бизнинг зиммамизга тушушини тўла англаймиз ва бундан ифтихор қиламиз. Юртбошимиз тарбиячилар, муаллимларни «мафкура зиёсининг тарғиботчилари» деб атаб, улар олдидаги улкан масъулиятни яна бир карра эслатдилар. Ўқитувчи чиндан ҳам миллий мафкуранинг толмас тарғиботчисидир.

Бизнинг Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтимизнинг профессор-ўқитувчилари жамоаси «миллий мафкурани онгимизга сингдирувчи амалий тарбияни йўлга қўймоқ» йўлида астойдил меҳнат қилмоқда, жиддий амалий ишларни бажармоқда. Юртбошимиз қайта-қайта уқтираётганларидек, миллий истиқлол мафкурасининг асосида халқимизнинг тарихий тажрибалари, асрлар тўфонидан омон ўтиб келаётган урф-одатлари, муҳташам илмий ва маданий мероси, мукаммал анъаналари ётади. Шунинг учун ҳам институтимизда талабаларни янги мафкурамизнинг ана шундай кўҳна заминлари билан янада чуқурроқ ошно этиш мақсадида изчил равишда хилма-хил адабий кечалар, анжуманлар, давра суҳбатлари, танловлар ўтказиб келинмоқда. Яқин келажакда республика миқёсида «Ёшлар тарбиясининг долзарб муаммолари» мавзуида илмий-амалий анжуман ўтказиш режалаштириб қўйилган. Президентимизнинг мазкур нутқини янада чуқурроқ ўрганиш мақсадида профессор-ўқитувчиларнинг илмий анжумани ўтказилади, талабалар ўртасида ўрганиш юзасидан тадбирлар режаси ишлаб чиқилди. Кафедраларда Президентимиз нутқидаги муҳим қоида ва кўрсатмалардан дарс жараёнларида фойдаланиш бўйича махсус услубий тавсиялар тайёрланади.

Президентимизнинг мазкур нутқдаги «...Бугунги сиёсатимизда ота-боболаримизнинг ана шу олижаноб анъаналарига содиқ қолиб, ёш авлодни ўстиришга, тарбиялашга дахлдор инсонларга биринчи навбатда қўлдан келганча эътибор кўрсатиб, уларга эҳтиром билдириб, алоҳида имтиёзлар бериш — давлатимизнинг муқаддас бурчидир» деган сўзлар биз, халқ таълими ходимларини беҳад хушнуд этади. Айни пайтда бу сўзлар бизни яна ҳам фаолроқ, яна ҳам самаралироқ меҳнат қилишга илҳомлантиради. Биз буюк келажакнинг мураккаб йўлидаги бутун масъулиятимизни тўла англаган ҳолда кўҳна шарқ мударрислари ва мураббийларининг минг йиллик покиза ақидаларини кўнгилга жо қилиб, бор ақлу имконимизни Ўзбекистонимиз олдида турган улкан вазифаларни бажаришга батамом сафарбар этамиз.

Комил ЮСУПОВ,
Назирқул ШЕРБОЕВ,
Низомиддин МАҲМУДОВ,
Мазлума АСҚАРОВА,
Низомий номидаги ТошДПИ профессорлари.

ТАНИШИНГ: Даврон Баҳронов Бухоро вилояти бўйича ўз мухбиримиз сифатида иш бошлади.

Ҳамкасбимиз 1949 йилда Ғиждувон туманида туғилган. Бухоро давлат педагогика институтини тугатган. Меҳнат фаолиятини 1970 йилда ўқитувчиликдан бошлаган. 1972 йилдан матбуот соҳасида ишлайди. Қизилтепа туманидаги «Қизил тонг» газетасида мусаҳҳиҳликдан масъул котиб лавозимигача бўлган йўлни босиб ўтди. 1980 йилдан «Ғиждувон ҳаёти» газетасида масъул котиб, муҳаррир ўринбосари бўлиб ишлади.

Республика Журналистлар уюшмасининг фахрий ёрлиқлари билан мукофотланган.

Унга ижодий баркамоллик тилаб, дастлабки мақоласини эътиборингизга ҳавола этамиз.

• Партия аъзолари ҳақида ҳикоялар

Ўзбекистон Халқ демократик партияси ўзининг дастурий мақсадлари ва Низоми қоидалари моҳияти билан аҳоли барча қатламларини ўзига жалб этаётганлиги учун ҳам унинг нуфузи тобора ошаётир. Бунда партия фаоллари, етакчилар ишчанлиги, ташаббускорлиги муҳим аҳамият касб этяпти.

Ғиждувон тумани партия Кенгашининг биринчи котиби Иосиф Эшмуродов билан суҳбатимиз бевосита шу хусусда бўлди. Ишчан етакчилар ҳақида сўз кетганда саркотиб, тажрибали партия фаоли Убайдулла Раҳматуллаев номини тилга олди. Минг эшитгандан кўра, бир кўрган афзал дея, хўжалик томон йўл олдик.

ҚУВОНЧ ҲАМ, ТАШВИШ ҲАМ ЎРТАДА

Ибн Сино номли жамоа хўжалиги тумандаги сертармоқ, йирик хўжаликлардан бири. Жорий йилда хўжалик меҳнатчилари давлатга пилла, пахта, сабзавот сотиш режаларини бажардилар. Хусусан, пахтадан мўл ҳосил олинди. Чорвачилик маҳсулотларини кўпайтириш йўлида партия ташкилоти хўжалик бошқаруви билан ҳамкорликда фаолият кўрсатаётганлиги, айниқса ибратлидир.

Хўжалик партия ташкилоти котиби Убайдулла Раҳматуллаев бир неча йил шу хўжаликка раҳбарлик қилган, тажрибали иқтисодчи. Бошқарув раиси Қувондиқ Жаҳонгировнинг таъкидлашича, котиб ҳамиша халқ орасида. ХДП аъзолари турли масалалар билан унга мурожаат қиладилар, қониқарли жавоб ва маслаҳатлар оладилар.

— Бизда қувонч ҳам, ташвиш ҳам ўртада, — дейди бошқарув раиси, ХДП аъзоси Қ. Жаҳонгиров. — Убайдулла ака билан ҳамкор, ҳамнафасмиз. Бу ҳамкорлик хўжаликдаги муаммоларни ҳал этишда қўл келмоқда.

Бинобарин, қарс икки қўлдан чиқади. Ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида бу иш меники, буниси сенга тааллуқли дейиш инсофдан эмас. Аҳоли ижтимоий жиҳатдан муҳофазаланяпти. Хусусан, хўжаликда одамларни иш билан банд қилиш дастури ижросига алоҳида эътибор берилмоқда. 6-бригада дала шийпонида гилам тўқиш цехи ташкил этилди. Биноси бўшаб қолган эски мактабда Фарғона пайпоқ тўқиш фабрикасининг филиалини очиш тараддуди кўриляпти. Бунга эришилса, қишлоқ хўжалигида банд бўлган 300 киши касбини ўзгартиради. Ҳозир хўжалик ҳудудида кичик корхоналар, цехлар ишлаб турибди, янгиларини очиш тадбирлари кўрилмоқда. Ана шу хайрли ишларда партия ташкилоти раҳнамо.

— Одамлар орасида бўлиш мен учун асосий юмушдир, — дейди котиб. — Чунки улар муваффақияти билан қувониш, дардини эшитиш ХДП Дастурида кўрсатилганидек биринчи галдаги вазифадир.

Котиб тўғри таъкидлади. Сир эмас, қишлоқда нима кўп — муаммо кўп. Котиб қабулига биров томорқа, биров моддий ёрдам сўраб келади. Зеро, партия ташкилоти ХДП аъзоси учун таянч тоғидир. Буни ҳис қилган У. Раҳматуллаев иложи борича талаб-истакларнинг ижобат бўлишини таъминлайди. Бунда асосан масалани бошқарув йўли билан ҳал қилади.

Шуни таъкидлаш керакки, партия ташкилоти обрўси хўжаликда баланд. Сабабини ҳис этиб тургандирсиз. 133 нафар ХДП аъзосининг аксарияти фаол. Ахир, котиб ташаббускор-да! Қишлоқларни газлаштириш, аҳолини ичимлик сув билан таъминлаш ва бошқа қатор юмушларни бажаришда партия фаоллари ибрат кўрсатишмоқда. Масалан, Ҳамро Ҳайдаров, Олия Қиличева, Нусрат Эргашев, Жўрақул Ибодов, Маҳмуд Омонов, Фазлиддин Сайфиев...

Партия ташкилоти ўз маблағига эга бўлмаса-да, хўжаликда турли тадбирларни ўтказмоқда. Ҳар гал учрашувлар, байрамлар ташкил этилиб, ҳозирги иқтисодий кемтиклик ўрнини тўлдириш имкони топилмоқда. Ахир изланганга толе ёр, деб бежиз айтишмайди-ку!

Даврон БАҲРОНОВ.

ОНАХОН АРИЗА БЕРДИ

«Мендаги халқ демократик партиясига бўлган ишонч, эътиқод қўлимга қалам олишга, шу партияга аъзо бўлиб киришга даъват этди», — деб ёзади ХДП Навбаҳор тумани кенгаши биринчи котиби Э. Тоғаев номига ёзган ўз аризасида уруш ва меҳнат фахрийси Лилия Кажданова: «Ёшим етмишни қоралаб, меҳнат фаолиятимга ярим аср тўлган бўлса-да, бирор бир партияга аъзо бўлмадим. Кексайган чоғимда партия сафига кириш, айниқса, ХДП сафида бўлишни ихтиёр этдим. Ана шуларни ҳисобга олиб, мени партия аъзолигига қабул қилишингизни сўрайман».

Чиндан ҳам аризага кўз югуртирган киши беихтиёр хаёлга толади. Нега энди шунча йиллар давомида бирор бир партия аъзоси бўлмаган уруш ва меҳнат фахрийси бугунги кунга келиб партияга ишонч билан киряпти. Бунга уни нима мажбур қилди? Партияга аъзо бўлиб киришимга сабаб, — деди у— шу партия бошида жумҳуриятимиз Президенти И. А. Каримов турибди. Юртбошимиз Ўзбекистон мустақиллиги учун, халқимизнинг фаровонлиги учун қўлдан келган ҳамма ишни қилмоқда. Шу боис қариликни тан олмай партияга аъзо бўлдим.

Ҳа, чиндан ҳам ХДПнинг нуфузи, обрўси муттасил ортаётганини, унинг сафи ўсиб бораётганини Лилия Романовна сингари эътиқодли, ишончли меҳнат мураббийлари, фахрийлари мисолида кўриш мумкин. Кечагина уруш оловлари Лилияни Украинадан Ўзбекистонга мусофир сифатида йўллаган бўлса, эндиликда у шу мустақил ўлканинг суюкли фарзандидир.

Музаффар ШАРОПОВ, «Ўзбекистон овози» мухбири.

Бухорои шариф қадимдан ўзининг ҳунармандларию косиблари, чеварларию моҳир усталари билан оламга танилган. Хайриятки, мустақиллик шамоли эсиб, одамлар ёдидан кўтарилиш арафасида турган халқ ҳунармандчилиги анъаналари тикланмоқда. Бу ҳунарлар эндиликда ўз қадрини топди.

Шу боис Бухоро зардўзлик фабрикасида тайёрланаётган маҳсулотлар яна элимизни қувонтирмоқда. Наинки ўзбек халқи, балки хорижлик сайёҳлар ҳам уни эҳтиром билан сотиб олмоқдалар. Демак мустақил ўлкамизга валюта оқиб келмоқда. Айниқса, бу ерда тикилаётган дўппилар, камзул ва нимчалар, чопону сўзаналар харидоргирлиги билан ажралиб туради. Ана шу маҳсулотларни бухоролик зардўзлар меҳр билан тайёрламоқдалар.

СУРАТЛАРДА: 1. Зардўзлик цехининг илғор тикувчиси Дилрабо Бозорова. 2. Зардўзлик цехида иш қизғин.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ олган суратлар (ЎзА).

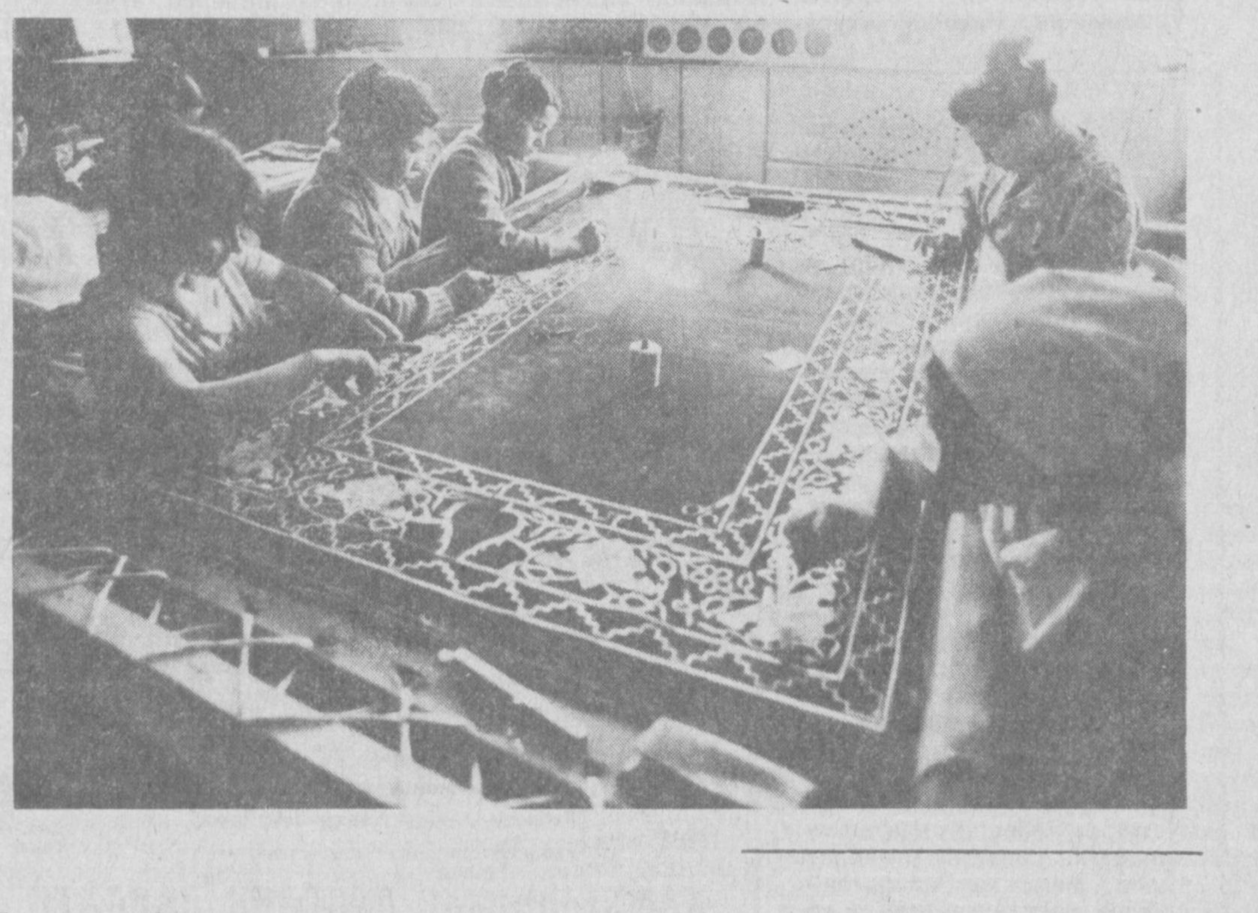

• «Ўзбекистон Республикаси Олий мажлисига сайловлар тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси муҳокамада

ЧЕКЛАШЛАР ЙЎҚ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисидаги мазкур қонун лойиҳасининг кенг жамоатчилик муҳокамасига қўйилиши мустақил давлатимиз Конституцияси билан белгиланган демократик принципнинг ифодасидир. Лойиҳа саккиз бўлим, 50 моддадан иборат бўлиб, бунда республика Олий Мажлисига депутатларни сайлашда фуқароларимизнинг фаол иштирок этишлари кафолатланган. Фуқароларнинг насл-насаби ижтимоий ва мулкий аҳволи, қайси ирқ ва миллатга мансублиги, жинси, маълумоти, тили, динга муносабати ва ижтимоий мавқеига қараб чеклашлар мутлақо тақиқланган.

Қонун бугунги кун талабига тўлиқ жавоб берадиган, республикамиз равнақи учун хизмат қиладиган қонунлардан. Жуда кўп нормалар киритилган бу қонун лойиҳасини асосан қувватлаб, ўзимнинг айрим таклифларимни билдирмоқчиман:

а) қонун лойиҳасининг 23-моддаси, 1-банди «раҳбар шахси» деган сўзлар «раҳбари» деб ёзилиши лозим.

б) 42-модданинг 3-бандидаги «тугатилади» деган сўз «бекор қилинади» деб ўзгартирилса мақсадга мувофиқ бўлур эди.

в) номзодларни 25 ёшдан эмас, балки маълум бир ҳаёт мактабини босиб ўтган, тажрибали, 30 ёшдан ошган шахслар деб олинса фойдадан ҳоли бўлмас эди.

Бир сўз билан айтганда, ушбу қонун лойиҳасини ишлашда ривожланган мамлакатларнинг бу борадаги тажрибасидан самарали фойдаланилганлигини алоҳида таъкидламоқчиман. Умумхалқ муҳокамасидан сўнг мукаммаллашган бу қонун республикамиз равнақи йўлида хизмат қилиши шубҳасиз.

Калима АЛИОХУНОВА, Республика прокуратурасининг фуқаролик ишлари бўйича суд қарорларини қонунийлигини назорат қилиш бўлими бошлиғи вазифасини бажарувчи, адлия катта маслаҳатчиси.

• Ўзбек феъли

БИЗНИ СИНАШТА САНАШАДИ

Ўзбекистон кўзи ожизлар жамияти тизимига қарашли ўқув ишлаб чиқариш корхоналарининг аксарият катта қисмида оддий пахта ипидан пойандозлар тўқилади. Шунингдек, пахтали кўрпалар, тўшаклар, якандозлар ишлаб чиқарилади. Бундай корхоналардаги ишчиларнинг эллик фоиздан кўпроғини кўзи ожизногиронлар ташкил этади.

Юқоридаги маҳсулотларни ишлаб чиқариш учун фақат маҳаллий хом ашёлар зарур бўлади. Қийин шароитларимизни инобатга олиб, бир қатор йирик корхоналар бизга амалий ёрдам кўрсатишга жазм қилишди. Ўзбекистон халқ депутати, Бухоро ип газлама ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори Наби Фозиловнинг одамийлиги ҳақида ҳар қанча гапирсак арзийди. У бизнинг Бухоро ўқув-ишлаб чиқариш корхонамиз учун қанча хом ашё керак бўлса, шунча ажратиб бермоқда. Энг муҳими, тўловларни ҳам қатъий келишиб олганмиз. Пулимиз бўлган чоғда аввал, бўлмай қолган пайтларда эса, кейин тўлаймиз. Бир-биримизга сира панд бермаймиз, яъни синаштамиз. Шу боис ишчиларнинг ишсиз, бекор туриб қолиш ҳоллари содир бўлгани йўқ.

Когондаги тикув фабрикаси ҳам бизни мудом қўллаб-қувватлаяпти. Қай маҳал хом ашё сўраб бормайлик, дарҳол ҳожатимизни чиқаришади. Муҳими, бизнинг ҳамкорларимиз ҳамма нарсани пулга чақишмайди. Тўлов шартларини ўзаро келишиб оламиз. Бугунги иқтисодий нотекис даврда бизларга шунчалик кўмак бераётганларга минг раҳмат, деймиз.

Акбар ҲАЙДАРОВ, Ўзбекистон кўзи ожизлар жамияти Бухоро ўқув-ишлаб чиқариш корхонаси директори.

янгиликлар Воқеалар хабарлар

„Биз ким, мулки Турон...“

ҚАТТИҚ ЖАЛАДАН КЕЙИН...

● АЛМАТИ. Қозоғистонда узлуксиз ёмғирдан кейин, кутилмаганда қаттиқ совуқ бошланди.

Усть-Каменогорскда кейинги олтмиш йил мобайнида симоб устуни минус 40,1 даражагача пасайиб кетди. Мактабларда машғулотлар бир ҳафта тўхтаб қолди. Қўшни қишлоққа жўнаб кетган Белогорск кон саралаш комбинатининг бир неча ишчиси йўлда қаттиқ совуқдан азият чекди. Бетпакдала саҳросида чорва моллари учун оғир вазият юз берди. У ерга Жамбулдан 10 трактор, 15 бақувват юк ташувчи машиналардан иборат ёрдам карвони жўнатилди. Синоптикларнинг маълумотларига қараганда бу йил Қозоғистонда қиш ғоятда қаттиқ бўлиши кутилмоқда.

МЕЪЁРЛАНГАН ТАРТИБ

● ДУШАНБЕ. Тожикистон пойтахтида аҳолига нон-булка маҳсулотлари ва ун сотилиши борасида меъёрланган тартиб жорий этилмоқда.

ОТ БЕРГАН ЭГАРИНИ ҲАМ БЕРАДИ

● БИШКЕК. Бишкекда бўлиб ўтган «Йилнинг энг яхши кишиси» мукофотини тантанали топшириш маросимида Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев қатнашди.

Бу мукофотни бир йил муқаддам Қирғизистон пойтахтида жойлашган Халқаро ноҳукумат «Руҳоният» ассоциацияси таъсис этган эди. Ассоциациянинг иш режаларида «ўз одамлари»нинг мумли қоматлари экспозициясини ҳам очиш юмуши бор. Қўшни мамлакатда катта ҳурмат ва эътиборга сазовор бўлган Нурсултон Назарбоевга бу йилги диплом ва кўкрак нишонидан ташқари қўлда тайёрланган эгар-жабдуқ урилган той, бургут ва бош кийим ҳам топширилди. Нурсултон Абишевичнинг рафиқасига қирғиз миллий либослари тақдим этилди.

НОН МАҲСУЛОТЛАРИ ХАТАРСИЗ ТАШИЛАДИ

● ДУШАНБЕ. Шаҳар ҳокимияти Тожикистонда жойлашган тинчликсевар бирлашган кучлар қўмондонлигига шаҳардаги барча нон заводларини муҳофазага олиш, шунингдек, нон маҳсулотларини магазинларга транспортда ташиш ишида хавфсизликни таъминлаш юзасидан мурожаат этди.

ИТАР—ТАСС мухбирига Душанбе шаҳар ижроия қўмитасидан маълум қилишларича, бу қарор шаҳарда нон масаласи мушкуллашганлиги билан боғлиқ. Душанбе шаҳар ҳокими Жалол Мансуровнинг сўзларига қараганда, Тожикистон пойтахтида нон муаммоси бу ноз-неъматни ёпиш миқдори камаймаганлиги билан эмас, балки бевосита чайқов қилинаётганлиги ва шаҳар атрофидан келаётган чайқовчилар қўлига ўтиб кетаётганлиги билан боғлиқдир.

«АЖОЙИБ КИШИЛАР ҲАЁТИ» ТУРКУМИДАН

● АШГАБАТ. Бу ерда «Туркманбоши» деб номланган назмий альманах 56 минг нусхада нашрдан чиқарилди.

Ундан жаҳондаги турли мамлакатлар шоирларининг С. Ниёзов ҳақида ёзган асарлари ўрин олган. «Кервен» («Карвон») нашриёти шундай қилиб илгари «С. Ниёзовнинг болалик йиллари» китобини чиқарган «Маориф» нашриётининг ишини давом эттирди. Бундан ташқари, республикада Туркманбошининг насл-насабини ўрганадиган махсус комиссия ҳам тузилган.

АФҒОНИСТОН ИСЛОМ ДАВЛАТИДА КОНСУЛЛИК

● АШГАБАТ. Туркманистоннинг Афғонистонда (Ҳирот шаҳрида) консуллиги очилди.

Унинг фаолият кўрсатиши учун маблағ ажратилди, шунингдек консуллик минтақаси ва ходимларнинг сони аниқлаб берилган.

АҲВОЛ ОҒИРЛАШДИ

● ДУШАНБЕ. Қишнинг анча совуқ келиши ва кетма-кет ёққан қор душанбеликларни қийин аҳволга солиб қўйди.

Шаҳарда электр энергияси ва иссиқлик етишмовчилиги сабаб кўпгина корхоналарда, мактаб ва болалар боғчаларида аҳвол анча оғирлашган. Кўмир ва газнинг йўқлиги боис, электр энергияси ҳозирча аҳолининг ёлғиз нажоти бўлиб қолмоқда. Аммо электрдан хоналарни иситиш мақсадида фойдаланиш кўпгина алоқа тармоқларининг аварияга учрашига сабаб бўлмоқда.

ФОЙДАЛИ УЧРАШУВ

● АШГАБАТга ташриф буюрган Япония ҳукумати делегацияси Туркманистон билан иқтисодий ҳамкорлик қилишга келишиб олди.

Япония ва Туркманистон ҳукуматларининг ҳамкорлиги узоқ муддатга мўлжалланган лойиҳаларнинг янада тезроқ амалга ошишига имкон беради, — деди Япония делегацияси раҳбари Харушиге Такеда РАТА - ТАСС мухбири билан суҳбатда. «Бахтли ўхшашлик» қўшма иқтисодий қўмитаси Сапармурод Ниёзовнинг нефть-газ саноатини 2020 йилгача ривожлантириш тўғрисидаги тамойилини амалга оширишга ўз ҳиссасини қўшиш ниятида. Япон делегацияси Туркманистон билан савдо ва илмий-техника соҳаларида ҳам фойдали ҳамкорлик қилишни режалаштирмоқда.

ГРУЗИЯГА ЁРДАМ

● АЛМАТИ. Қозоғистон ҳукумати Грузия учун бу йилги ҳосилдан 100 минг тонна буғдой ажратди.

Нурсултон Назарбоевнинг Эдуард Шеварднадзега йўллаган шошилинчномасининг мазмуни шундай. Унда грузин халқига омонлик, ҳамжиҳатлик ва дўстликда яшаш эзгу тилаклари ҳам билдирилган.

(Марказий Осиё давлатлари ахборот агентликлари ва рўзномаларидан олинди).

янгиликлар Воқеалар хабарлар

• *«Ўзбекистон овози» муаммо қўяди*

ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН

ЁКИ ШАҲАР ВА ҚИШЛОҚ ҲАМКОРЛИГИ ҲАҚИДА ЎЙЛАР

Тирик жонзод аввало, озиқ билан тирик. Қорин оч бўлса, бир бурда нонниинг олдида ҳар қандай дуру гавҳар бир пул. Бунга кўҳна тарихдан истаганча мисол топиш мумкин. Шунинг учун ҳам халқимизда бу ҳақда топиб айтилган ҳикматлар жуда кўп.

Одамлар озиқ-овқатини бироз ғамлаб олгач, кийим-бош, сўнгра бошпана, ундан сўнг эса зебу-зийнат тўғрисида бош қотиради. Зотан, ҳозирги шароитда халқимизнинг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабини тўлароқ қондириш бош вазифалардан бири бўлиб турганлиги сир эмас.

Бу борада Президентимиз, ҳукуматимиз кенг кўламли тадбирларни амалга оширавётир. Шу сабабли кўп миллионли халқимиз давлат ҳисобидан арзон нон ва бошқа зарур маҳсулотлар билан мунтазам таъминланиб турибди.

Ҳозир бозорларимизга кирсангиз одамнинг жонидан бошқа ҳамма нарсани топишингиз мумкин. Айримлар: мева-чева, сабзавотлар нархи осмонга чиқиб кетди, деб нолиса, бошқалар: қимматчилик бўлса ҳам керакли нарсанинг борига шукур, қаҳатчиликдан асрасин, дейишдалар.

Ҳақ гап. Бозорларда, дўкон пештахталарида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг кўплиги аввало она еримиз, сахий қуёшимиз, мўътадил табиатимиз инъоми, қолаверса, қадоқ қўлли деҳқону чорвадорларимиз меҳнати самарасидир.

Аслида ҳозирги шароитда арзон баҳонинг бўлиши ҳам қийин. Деҳқон аввало маҳсулотни катта харажат эвазига етиштиради. Чунки, ёнилғи, минерал ўғит, турли кимёвий дорилар ниҳоятда қиммат бўлиб кетган. Қолаверса, маҳсулотни бозорга ташиб келтиришнинг ўзи бўлмайди.

Шунинг билан деҳқоннинг ташвиши тугаса, келтирган молини тинчгина сотиб кетса кошкийди. Бозорларда ин қуриб олган чайқовчилар унинг у ёғидан кириб, бу ёғидан чиқиб, маҳсулотини арзон-гаров сотиб олишади. Қарабсизки, бирор нарса олмоқчи бўлсангиз ҳамма ерда бир хил нарх. Чайқовчилар истасангиз шу, истамасангиз катта кўча, деб тураверишади.

Биз эса, айбни деҳқонга қўямиз. Аслида унга қолса мева, сабзавот, картошкасини тезроқ сотса. Эллик — юз сўмнинг юзига қараб ўтирмайди. Лекин савдогар ундай эмас. Бунга нисбатан тегишли органлар ҳали жиддий чоралар кўрганларича йўқ. Энди бу бошқа мавзу. Келгусида бу масалага қайтамиз.

Юқорида айтганимиздек, бозорларда нарх-наво кўтарилиб кетаётир. Шунинг учун кўпроқ мева-сабзавот дўконларига чопамиз. Бирор байрам ёки қутлуғ сана нишонланадиган бўлса, қишлоқлардан махсус карвонлар ташкил этилади. Вилоятлар, туманлар шаҳримиз бозорларига турли хил мева, сабзавот маҳсулотларини келтиришади.

Шаҳарларда ярмаркалар очилишига бир ҳафта-ўн кун қолганда ҳар бир хўжалик ўз тараддудини кўради. Улар маҳсулотларини саралашади. Бундан ташқари, аҳоли томорқаларида етиштирилган мева, сабзавот, картошка, узум, полиз ҳам тайёрлов ташкилотлари томонидан арзон-гаров сотиб олинади. Катта тайёргарликдан кейин карвонлар йўлга чиқади.

Улар етиб келгандан сўнг дастурхонимизга файз киради. Айниқса, ноз-неъматларнинг арзонлигини айтмайсизми? Кўпчилигимиз бир неча ойлигимизни ғамлаб ҳам оламиз.

Ана шундай замин саховати файз киритган ярмаркалар йилига Тошкентда бир неча маротаба ўтказилади. Қовун сайли, узумлар кўргазмаси, яна аллақандай кўргазмаларни-ку айтмай қўяқолайлик.

Буларнинг ҳаммасидан асосан шаҳарликлар, хусусан саноат корхоналари жамоалари баҳраманд бўлишади. Бундан ташқари, вилоят, туман марказларида ҳам дала маҳсулотлари ярмаркалари тез-тез уюштириб турилади. Айрим карвонлар бевосита йирик ишлаб чиқариш корхоналарида савдо қилишади.

Шу пайтларда деҳқонларни миришкорлар, тажрибакорлар, саховатпешалар, замин заргарлари дея улуғлаймиз. Лекин шу заҳматкашлар ҳақида, уларнинг турмушлари, яшаш шароитлари, уй ташвишлари ҳақида менимча чуқурроқ ўйлаймизми?

Чунки, бирон марта тўқимачилик комбинати, кийим-кечак, пойабзал фабрикалари, уй-рўзғор буюмлари заводлари ўзлари тайёрлаган маҳсулотларни туманлар, хўжаликлар марказларига олиб бориб сотишганини билмаймиз. Нима учун зарур молларни машиналарга ортиб, саноат моллари карвони ташкил қилиш ва иложи бўлса энг чекка туманлар, қишлоқлар аҳолисига сотиш мумкин эмас?!

Тошкент вилоятининг Чирчиқ ва Янгийўл шаҳарларида, шунингдек қатор вилоятлар марказларида болалар пойабзали ишлаб чиқарадиган фабрикалар бор. Аммо кечани кеча, кундузни кундуз демай ноз-неъмат етиштириб, дастурхонимизни тўкин қилаётганлар фарзандлари учун керакли оёқ кийимларни ўзи истаган вақтида тополмайди. Республикамиз аҳолисининг ярмидан кўп қисми қишлоқларда истиқомат қилади. Улар кўп болали. Кийим-кечак учун мато, рўзғор учун чит, сатин ниҳоятда зарур. Бироқ тўй ёки бирор маросим қилай деса уларни қидириб қишлоқ аёллари қийналишади. Шунга яраша мол топила қолса кошкийди!

Шундай экан, Тошкент, Бухоро, Фарғона тўқимачилик комбинатлари ўз ташаббуслари билан қишлоқ аҳолисига маҳсулот сотишни бир ўйлаб кўрсалар хайрли иш бўларди. Ўзбекистон Енгил саноат вазирлиги ва Ўзбекбирлашув раҳбарлари ҳам мазкур масаланинг моҳиятига ҳали кириб борганларича йўққа ўхшайди.

Худди шундай эътиборни йирик завод ва фабрикалар раҳбарлари шаънига ҳам айтиш мумкин. Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси, қишлоқ хўжалиги машинасозлиги заводи, агрегат заводи, пойтахтдаги ва вилоятлардаги бошқа заводларда, айниқса, қишлоқ аҳолиси учун зарур бўлган халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариляпти. Лекин улар тўлиқ деҳқон ва чорвадорларга етиб бормаётир.

Ҳозир айрим саноат корхоналари ўз маҳсулотларини ҳамдўстлик мамлакатлари, ҳатто чет элларга ҳам сотмоқдалар. Бироқ давлат ва жамоа хўжаликларидаги деҳқон ва чорвадорлар эса ундан бебаҳра қолишмоқда.

Хизмат тақозоси билан жуда кўп жойларда, хусусан, чекка қишлоқларда бўлганман. Очиғини айтганда, деҳқонга ҳам, чорвадорга ҳам ҳеч қачон осон бўлмайди.

Айниқса, ижара, оилавий пудрат амал қила бошлаганидан бери деҳқоннинг, чорвадорнинг иши кўпайди, масъулияти ортди. Энди зарур бўлса, тунда ҳам ишлашга тўғри келяпти. Демак, улар шаҳарликлар қатори турли қулайликлардан баҳраманд бўлиб яшашга ҳақли. Лекин тўғрисини айтганда улар оддий нарсалар таъминотида ҳам қийналяпти.

Ҳозир қишлоқ дўконларига кирсангиз баъзи моллар танқислигини кўрасиз. Омборхоналарда меъёрлаштирилган моллардан бошқа нарса йўқ. Улар ҳам меъёрдагидан кам берилади. Кийим-кечак, айниқса, болалар кийим-бошлари, пойабзалларининг тури кам. Уй-рўзғор анжомлари ҳам шу аҳволда. Хуллас, таъминотдаги тақчиллик кўпроқ қишлоқ кишисини қийнаб қўймоқда.

● ДЕҲҚОН БОЙ БЎЛСА, ЭЛ БОЙИЙДИ

● БОЗОРЛАРДА, ДЎКОНЛАР ПЕШТАХТАЛАРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИНГ КЎПЛИГИ ҚАДОҚ ҚЎЛЛИ ДЕҲҚОНУ ЧОРВАДОРЛАРНИНГ МЕҲНАТИ САМАРАСИДИР.

ЗАМИН САХОВАТИ ФАЙЗ КИРИТГАН ЯРМАРКАЛАР ПОЙТАХТДА, ВИЛОЯТЛАР МАРКАЗЛАРИДА ЙИЛИГА БИР НЕЧА МАРОТАБА ЎТКАЗИЛАДИ.

ЛЕКИН САНОАТ КОРХОНАЛАРИ ЎЗЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРГАН БУЮМЛАР ЯРМАРКАСИНИ БЕВОСИТА ТУМАН МАРКАЗЛАРИ, ҚИШЛОҚЛАРДА ЎТКАЗИШМАЙДИ, НЕГА?

● ХАЙРЛИ АНЪАНАЛАРНИ ТИКЛАШ ФАҚАТ ФОЙДА КЕЛТИРИШИ МУМКИН.

Тўғри, республикамиз Президентининг қишлоқ аҳолисини табиий газ ва ичимлик сув билан таъминлаш борасидаги фармони туфайли кўплаб аҳоли жойлари газлаштирилмоқда. Ичимлик суви келтириляпти. Аммо озгина қувурнинг етишмаслиги битай деб турган ишларни анча муддат орқага суриб юбормоқда. Томорқа учун ер олганлар уй қуролмай сарсон. Баъзан бизга оддий бир нарса бўлиб туюлган михни қидириб одамлар вақт кетказишмоқда. Ғишт, цемент, ёғоч-тахта, дераза ойналари-ку деярли йўқ. Ўзбекистон маҳаллий саноат ва қурилиш материаллари саноати вазирликларидагилар эса бунга эътибор қилишмаётир.

Биз юқорида айтганимиздек, деҳқон кеча-кундуз роҳатдан кечиб етиштирган маҳсулотини шаҳаргача, ҳатто корхонагача етказиб беради. Бизнингча республикамиз саноат корхоналари ҳам ўзлари ишлаб чиқарган кийим-бош, пойабзал, уй-рўзғор буюмлари, қурилиш маҳсулотлари, озиқ-овқат билан бевосита қишлоқ жойларида савдо қилишса яхши бўларди.

Тўғри, ҳозир бирмунча қийин шароитда яшаяпмиз. Четдан келтирилаётган ёнилғи, моллар, маҳсулотлар, техника воситалари, машина-механизмларнинг нархи жуда ошиб кетди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид нархлари эса уларга мутаносиб равишда кўтарилганича йўқ. Бу қишлоқ иқтисодиётига катта зарар бўлиб тушяпти.

Биз бу билан деҳқончилик, чорвачилик маҳсулотларининг нархини ҳам кескин кўтариб қўйиш керак демоқчи эмасмиз. Таёқнинг икки учи бор, деганларидек, бу аҳоли турмуш даражасига таъсир этиши мумкин. Лекин айрим хайрли анъаналаримиз борки, уларни тиклаш фақат фойда келтириши мумкин.

Масалан, мамлакат учун оғир бўлган йилларда фарғоналик деҳқону соҳибкорлар Петербургдаги Киров заводи жамоасига ўзлари етиштирган ноз-неъматлардан юборишган. Завод жамоаси унга жавобан тежалган хом ашё, энергия ҳисобига, ишдан ташқари вақтда ишлаб, қўшимча бир неча трактор ясашган ва Фарғонага юборишгани тарихдан маълум.

Дўст бошига иш тушганда, билинади деганларидек, ҳозирги қийин шароитда бир-биримизга ёрдам берсак, қўллаб-қувватласак, дориламон, ёруғ кунларга тезроқ етамиз. Илгарилари колхозлар, совхозлар билан саноат корхоналари ўртасида оталиқ шартномалари тузиларди. Деҳқонлар оталиқдаги ташкилотга қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етказиб беришарди. Завод эса, керакли пайтда техникадан, ёнилғидан ёрдам берарди. Эҳтиёт қисмлар жўнатарди. Зарур бўлса, қишлоқдаги техникани таъмирлаб берарди.

Бизнингча, ўша анъаналарни тикласак ёмон бўлмасди. Бу билан фақат деҳқон ва чорвадорга ёрдам берибгина қолмай ўз дастурхонимиз тўкинлигига ҳам ҳисса қўшган бўлардик. Хуллас, қарс икки қўлдан деганларидек, саноат корхоналари фақат қишлоқдан олиш билангина кифояланмай уларга кўмак беришни ҳам ўйласалар ёмон бўлмасди. Зеро, уйидан, рўзғоридан кўнгли тўқ бўлган деҳқоннинг ҳам, чорвадорнинг ҳам иши унумли бўлади. Бу ҳаммамиз, ҳар биримиз учун фойдалидир.

Каримжон РИХСИЕВ.

ҲОМИДЖОННИНГ ҚУВОНЧ-ТАШВИШЛАРИ

Фермер бўлиш осонмас, — дейди Тўрақўрғон туманидаги Набиев номли жамоа хўжалиги фермери Ҳомиджон Тиллабоев. — Агар хўжалик фермерга ҳар томонлама ёрдам берса, озуқа етиштириш учун ер етарли бўлса, хўжаликда ишлайдиган одамлар меҳнатсевар бўлса фермерлик қилиш осон. Агар ўз кунинг ўзингга қолиб кетса, қийинчиликларни енгиб ўтиш қийин.

Ҳомиджон Тиллабоев асли фермерликни бундан икки йил аввал бошлаганди. Дастлаб бозордан арзон нархда саккиз бош сигир сотиб олди. Уларни меҳр билан парваришлади. Тадбиркорлик билан иш юритди. Лекин ярим йил ичида ёлғизлигини ҳис қилди. Битта ўзи шунча молни парваришлашига кўзи етмади. Шунинг учун ака-укаларини ёрдамга жалб этди. Эндиликда Тиллабоевларнинг оилавий звеносида ишловчилар сони беш кишига етди.

Ушбу кичик хўжаликда унча кўп бўлмаса ҳам даромад олиняпти. Ҳозир фермернинг қорамоллари анча кўпайди. Ўн уч бош сигир ва олти бош бузоқ парваришланяпти. Қишловга эса мўл озуқа жамғарилди. Молхона яхши иситилади. Шу боис бўлса керак, фермернинг кўрсаткичлари ёмон эмас. Шу йилнинг ўтган ўн бир ойи ичида Тиллабоевлар оиласи жамоа хўжалигита саккиз тоннага яқин сут сотди. Натижада тўрт юз минг сўмдан зиёд даромад олди.

Энди юқоридаги гапга келсак. Хўш, фермер хўжалигини янада ривожлантиришга кафолат борми? Жамоа хўжалиги раҳбарияти пул қарз беришга ваъда қиляпти. Шунингдек озуқа етиштириш учун уч гектар ер ажратади, қора молларни ҳайдаб боқиш учун ҳам имконият яратади. Ҳозирча ёш чорвадорлар оёқда мустаҳкам туриб олиб, иложи борича жамоа хўжалигига сут ва гўштни кўпроқ етказиб беришни орзу қилишмоқда.

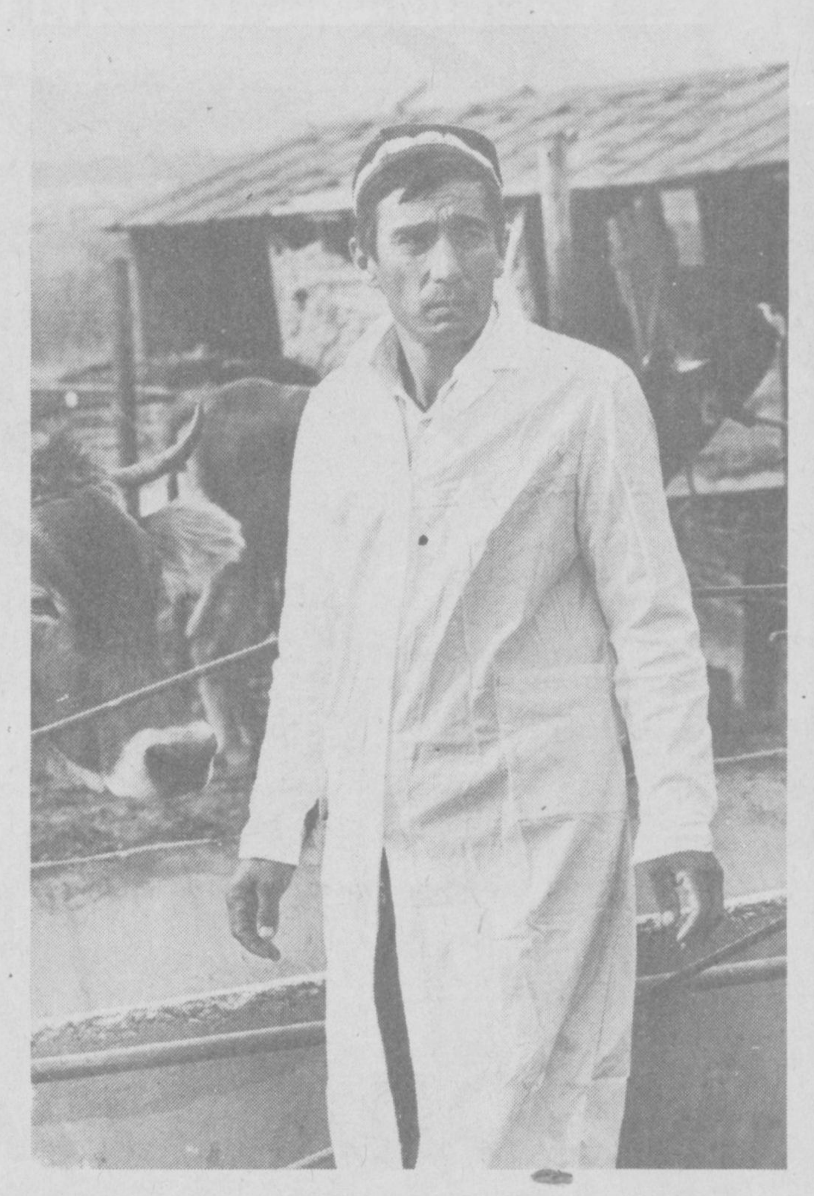

СУРАТДА: фермер Ҳомиджон Тиллабоев.

Ш. ОЛИМОВ олган сурат (ЎзА).

ЗООЛОГЛАР ЖАМИЯТИ ТАЪСИС ЭТИЛДИ

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Зоология институтида зоологлар анжумани бўлиб ўтди.

Бозор иқтисодиёти шароитининг қийин даврида зоолог олимларнинг бир жойга тўпланиб, жамият ташкил қилиши, албатта диққатга сазовордир. Кейинги йиллар мамлакатимизда экологиянинг бузилиши, дарё ва кўлларнинг ифлосланиши, Орол денгизининг қуриб бориши бир қанча ноёб ўсимлик ва ҳайвон турларининг йўқолишига олиб келди. Зоологлар жамиятини тузишдан асосий мақсад заминимиз табиатига бўлган қарашларни юксалтириш ва ёшларни табиатга муҳаббат руҳида тарбиялашга, ҳайвонот оламини ўрганишга, ундан оқилона фойдалана билишга ундашдир.

Абдулахмет КУЗМЕТОВ,
шу институт илмий ходими.

• *Фармон ва ижро*

ТАДБИРКОРГА ЁРДАМ КЕРАК

Ўзбекистоннинг иқтисодий мустақилликка эришиши кўп жиҳатдан қишлоқ хўжалиги соҳаларида амалга оширилаётган ислоҳотлар билан боғлиқдир. Айниқса, хўжаликларда тадбиркорлик ташаббускорлик билан иш юритиш тўкинлик сари қўйилган замин ҳисобланади. Шу боис эндиликда қишлоқ хўжалигида мулкчиликнинг янги, турли шакллари юзага келаяпти. Жумладан, фермерлик ҳаракати мамлакатимизда кенг қулоч ёзмоқда.

Бугунги кунда халқимизнинг дастурхонини тўкин қилишда фермер хўжаликларининг қўшаётган ҳиссаси салмоқли бўлиб бормоқда. Лекин баъзи жойларда фермерлик ҳаракатига тўсиқ бўлаётган, бу ишга панжа орасидан қаровчи раҳбарлар ҳам топилиб турибди. Натижада янги фермер хўжаликларини ташкил этишда жойларда сунъий қийинчиликлар пайдо бўлаяпти.

Ушбу аграр соҳадаги мулкчиликнинг янги усулига доир чиқарилган қонунларнинг бузилиши, қишлоқ жойларида аҳоли ўртасида давлатимизнинг бу борадаги сиёсати ҳақида гоҳо нотўғри тушунчалар пайдо бўлишига олиб келмоқда. Шу боис кўпгина хўжаликлар чорвачилик ва деҳқончиликда имкониятларини тўла ишга сола олмаяптилар. Мўлжалдаги маҳсулотни етиштиришнинг иложи бўлмаяпти ёки таннархи ниҳоятда ортиб кетаётир.

Биз яқинда Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ туманида бўлиб, бу борадаги ишлар қандай кетаётганлиги билан қизиқдик. Шунга амин бўлдикки, вилоятнинг бошқа туманлари қатори энди-эндигина мазкур туманда силжишлар юз бераётир.

Тумандаги 14 та деҳқон-фермер хўжалиги ҳали ҳам ҳокимият рўйхатидан ўтмаган. Улар ҳанузгача ер олмаган, зарурий воситалар билан таъминланмаган. Туманда фермер хўжаликларини ташкил этишга 15 миллион 169 минг сўм ажратилган бўлсада, жамоа ва давлат хўжалиги раҳбарлари уларга ёрдам беришга шошилишмаётир.

Вазирлар Маҳкамасининг «Деҳқон (фермер) хўжаликлари тўғрисида»ги қонунининг 6-моддасида ердан фойдаланиш қоидалари батафсил баён этилган. Бўстонлиқда шу модда бузилиши ҳоллари ҳам юз берган. Фермер бўлиш истагида ер сўраб кишиларнинг қилган мурожаатлари натижасиз қолган. Масалан, туманнинг «Абай», «Қизилту» сингари хўжаликларида фермер бўлишга ҳаракат қилганларга хўжалик раҳбарлари ер камлигини рўкач қилишган. Деҳқон хўжалиги бошлиғининг розилигисиз уларнинг ихтиёридаги ер майдонининг чегарасини ўзгартириш ҳолларига нима дейсиз. Худди шунга ўхшаш воқеа «Хўжакент» жамоасида ҳам рўй берган. Санобар Фахриддинова оиласи томонидан етиштирилган донли экинлар унинг розилигисиз жамоа хўжалиги томонидан ноқонуний ўриб юборилган. Кўриниб турибдики, туманда бу борадаги қарорлар амалга ошиши қийин кечмоқда.

Туман ҳокимияти Вазирлар Маҳкамасининг яқинда бўлиб ўтган мажлисидан кейингина «Тумандаги деҳқон-фермер хўжаликларида ҳисоб-китоб ишларини йўлга қўйиш тўғрисида»ги 328-қарорини қабул қилди.

Қиссадан ҳисса шуки, маъмурчилик, иқтисодий мустақилликка эришишимиз учун ишбилармон ва тадбиркорларга керакли ёрдамни берайлик. Шундагина эртамиз ёруғ ва нурафшон бўлади.

Маъмуржон ҚИЁМОВ.

МАЪНАВИЙ ЕТУКЛИК БУЮКЛИКДИР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ИШЛАРИ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ БАҲОДИР АБДУРАҲИМОВ БИЛАН МУЛОҚОТ

— Баҳодир ака, бугунги кунда ҳар бир соҳанинг ривожланиши фақатгина иқтисодиёт билан боғлиқ. Аниқроғи, давр бизга тежамкорлик ҳамда ишни тўғри юритиш учун дунёвий тажрибаларга таянишимиз, бетиним изланишимизни тақозо этмоқда. Демоқчиманки, бугунги вазият — энг кичик корхонадан тортиб, то улкан ташкилотлар учун ҳам ўз-ўзини эплаш, моддий жиҳатдан баркамолликка эришиш масаласини кўндаланг қилиб қўймоқда. Бу борада вазирлик олдидаги ютуқ ва муаммолар ҳақида гапириб берсангиз.

— Хабарингиз бор, республикамиз мустақиллигининг икки йиллик байрами арафасида Президентимизнинг «Ўзбекистон — бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли» деб номланувчи китоби чоп қилинди. Президентимиз бу китобда жаҳон тарихида биринчи бор уч қисмдан иборат, иқтисодий муносабатларга ўтиш концепциясини илгари сурди. Биз ҳам ўз йўналишларимизни ана шу, халқимиз келажагини, авлодлар истиқболини ўйлаб битилган дастури, асосида белгилаб олаяпмиз. Яна бир гап, ўзбек халқи ҳеч қачон фақат қорин ташвиши билан яшамаган. Бизнинг буюклигимиз ҳам маънавий тўқлигимизда. Маънавияти тўқ халқнинг келажаги порлоқ, маданияти, салоҳияти сермазмун бўлади. Дунёвий иш тажрибаларига келсак, биз ҳам ўз навбатида собиқ СССР таркибида бўлган ва бошқа бир қатор демократик тизимдаги ҳорижий давлатларнинг иш тажрибаларини ўрганиб чиқдик. Корхоналар масаласи тўғрисида мен шундай фикрдаман, четдан қараганда, кичик корхоналар ва катта ташкилотларнинг ўз-ўзини эплаб бошқариши ҳар хилдек туюлади. Аслида ундай эмас. Ҳамма нарса раҳбарнинг ишбилармонлигига ва миллат олдидаги бурчга содиқлигига боғлиқ. Бизнинг соҳамизда иш механизми аниқ ҳаракат қилмайдиган муассаса ёки ташкилот ҳар доим инқирозга учраб келган. Шунга кўра биз ўзимизнинг ҳам ғоявий, ҳам амалий иш дастуримиз ҳисобланган маданият соҳасининг ривожланиш компенсациясини ишлаб чиқаяпмиз. Маданият ва санъат аҳлининг моддий жиҳатдан баркамолликка эришиш масаласи хусусига келсак, бу борада Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 28 декабрдаги қарорига асосланган ҳолда санъат-маданият ходимларининг «ягона таъриф жадвалини» жорий қилиш мақсадида вазирлигимиз шу йилнинг апрель ойида ўз тасарруфидаги барча муассаса ва ташкилотларда фаоллик кўрсатаётган ходимларнинг ойлик маошларини оширди. Натижада профессионал жамоалар қаторида моддий тушкунлик оқибатида ўз соҳаларидан воз кечган клуб, кутубхона ходимлари ҳам ўз жойларига қайтдилар.

— Қадимдан Шарқнинг суюкли фарзандлари доимо бунёдкорлик, қурувчиликни ўзи учун фахру ифтихор деб билишган. Бунга тарихнинг ёруғ саҳифаларида жой олган не-не муҳташам бинолар ва бугунга қадар йиллар суронидан маҳобати ва пурвиқорлиги билан бус-бутун етиб келган иншоотлар гувоҳ. Сиз қурилиш ишларида масъул шахс сифатида вазирликда шу соҳада амалга оширилган ишлар ва кейинги режалар борасида фикрлашсангиз...

— Биласиз, тоталитар тартиб даврида, халқимизнинг маънавияти, маданияти, чунончи миллий маданиятимиз тарихи топталиб, ривожига катта путур етказилган эди. Шўроларнинг ҳукмрон сиёсий ақидасига кўра бутун жаҳон цивилизацияси тараққиётига ўз ҳиссаларини қўшиб келган юртдошларимиз «марказ»нинг назарида асосан иқтидорсиз, босқинчи деб баҳо олди. Аждодларимиз яратган бинолар қаровсиз қолдирилиб, вайронага айлантирилди. Йиллар суронидан тўла гувоҳлик берувчи айрим иншоотлар энди ҳеч қачон сўзламайдилар. Азалдан маълумки, буюк бинолар қуриб, келажак авлодга қолдириш буюк шахсларгагина мансуб бўлган. Ўзингиз айтинг, қандай қилиб иқтидорсиз, бузғунчи халқ қадимги Турон, Мовароуннаҳр, Туркистон ўлкаларида буюк қурилишлар қилиши, ўзларининг муҳташам, меъморий обидалари билан жаҳонни лол қолдириши мумкин? Менимча, аксинча Шарқнинг, қолаверса, миллатимизнинг буюк фарзандлари ўзларининг буюкликларини қурувчилик ишларида ҳам намоён қилганлар. Фикримизнинг далили сифатида Темурийлар сулоласини олайлик, Амир Темур, Улуғбек, Бобур, Хумоюншоҳ, Акбаршоҳ, Шоҳ Жаҳон ва сулоланинг бошқа давомчилари томонидан қурдирилган иншоотлар ҳозирги кунда ҳам Темурийлар даври меъморчилик санъатининг ўзига хослиги билан кўпчиликни ҳайратга солиб келмоқда. Айниқса, Шоҳ Жаҳон томонидан суюкли хотини Мумтоз вафотидан сўнг, унга атаб қурдирган Тож Маҳал мақбараси жаҳоннинг етти мўъжизаларидан бири саналади. Саволингиздан келиб чиқиб яна шуни айтмоқчиманки, буюк аждодларимизнинг ишларини давом эттиришимиз учун энг зарур ҳисобланган мустақилликни, миллат эркинлигини ва сиёсий ҳурликни қўлга киритдик. Ўзбекистон ижтимоий, иқтисодий ва сиёсий соҳада ижобий ўзгаришлар сари дадил қадамлар қўймоқда. Биз вазирлик тасарруфидаги муассаса, ташкилотларда хизмат қилаётган етук қурувчи усталар, меъморлар ёрдамида буюк аждодларимиз мақбараларини, сағаналарини ва дахмаларини таъмирлаш ишларини олиб бормоқдамиз. Натижада Имом Бухорий, Баҳоуддин Нақшбанд мақбаралари тўла таъмирдан чиқарилиб, теварак-атрофи ободонлаштирилди. Яқин кунларда республикамиз ҳудудида Мирзо Улуғбек номи билан боғлиқ бўлган иншоотлар, айниқса, ул зот томонидан қурдирилган расадхона биноси тўла таъмирдан чиқарилиши мўлжалланмоқда. «Баҳор» концерт залини қайта таъмирдан чиқариш ҳамда шу жамоани шаклланишидан тортиб, олий ижро чўққисига чиққунга қадар унга раҳбарлик қилган, бутун вужуди билан миллий рақс санъатимизнинг равнақи учун курашган буюк раққоса Муккарама Турғунбоева номи билан аталувчи музей очилиши ҳам бизнинг зиммамиздаги ишлардан.

Кундалик амалга оширилаётган ишларимизга келсак улар жойларда, яъни республикамизнинг барча вилоят ва шаҳарларида, туман ва қишлоқларида, вазирлигимиз тасарруфидаги муассаса ва ташкилотларда режали равишда амалга оширилмоқда. 1994 йил ҳисобидан қилинадиган ишларга Муҳиддин Қориёқубов номидаги Ўзбек Давлат филармонияси, Мухтор Ашрафий номидаги Тошкент Давлат консерваториясининг ҳамда «Баҳор» концерт залининг ёзги биноси, Наманган вилоятидаги ва Термиз шаҳридаги кутубхона биноси қурилишлари ва шунга ўхшаш ўнлаб объектларни қуриш мўлжалланган.

— Санъат аҳлига эътибор бериш ва уларни қўллаб-қувватлаш ниҳоятда савоб иш. Хабарингиз бор, республикамизда жуда кўплаб иқтидорларни даставвал уй-жой ташвишлари ўйлантиради. Вазирликда ёш санъаткорларнинг ижтимоий-маиший аҳволини яхшилаш, шарт-шароит яратиб беришда нималар қилинмоқда?

— Дарҳақиқат, санъат аҳлига, айниқса ёш истеъдодларни ижтимоий муҳофаза қилиш борасида Президентимиз томонидан катта ишлар қилинмоқда. Юртбошимизнинг фармонларига асосланиб, Вазирлар Маҳкамаси томонидан «Ёш ижодкорларни уй-жой шароитларини яхшилаш» ҳақидаги қарорга биноан, шу йилнинг ҳисобидан ёш ижодкорларга 25 та уй ажратилиб, фойдаланишга топширилди. Шу йилнинг 8 январь куни қабул қилинган Вазирлар Маҳкамасининг яна бир қарорига асосан 1994 йили 96 хонадондан иборат бўлган уй-жой биноси қурилиб, фойдаланишга топширилади. Ҳозирги кунда «Ижодкорлар уйи» деб номланувчи ётоқхонамиз ёшлар учун хизмат қилиб турибди.

— Баҳодир ака, вазирликнинг чет мамлакатлар билан турли йўналишлардаги алоқалари қай тарзда олиб борилмоқда.

— Бу борада ҳам сезиларли даражада силжишлар мавжуд. Кейинги икки йил мобайнида ҳукумат даражасида Ҳиндистон, Туркия, Хитой, Германия, Франция ва шунга ўхшаш давлатлар билан маданий алоқалар боғлаш тўғрисида шартномалар, битимлар, қарорлар имзоланди. 1800 дан ортиқ маданият ва санъат ходимлари, 50 дан ортиқ профессионал ва ҳаваскорлик тўгаракларининг жамоалари чет элларда бўлиб, қайтдилар. Шу кунларда Ҳамза номидаги Санъатшунослик илмий-текшириш институти Ўзбекистон ва Ҳиндистоннинг маданий ва тарихий алоқаларига оид бўлган илмий анжуманга тайёргарлик ишларини давом эттиряпти. Умуман, биз шу бугунгача 30 дан ортиқ ажнабий мамлакатлар билан алоқа боғлашга уриндик.

— Бугунги кунда мамлакатимизда кўплаб маданий тадбирлар ўтказиш кўзда тутилмоқда. Албатта, республика Маданият ишлари вазирлиги бунда асосий ўрин тутади. Бу борада қилинаётган саъй-ҳаракатлар ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Ҳар хил даражадаги турли-туман мавзу ва хилма-хил жанрлардан иборат бўлган маданий тадбирларни ўтказиш вазирлигимизнинг асосий вазифаларидан бири ҳисобланади. Ана шундан келиб чиқиб, шу йили ўтказилган тадбирларни қараб чиқадиган бўлсак, уларнинг қарийб етмиш фоизи ўзига хослиги билан ҳамда Совет даврида амалга оширилиши жуда мушкул бўлган тадбирлардир. Шу йилнинг ҳисобидан рус «Ёш томошабинлар» театри Мисрга, истеъдодли ёш созандаларимиз Германияга бориб келдилар. Хитой Халқ Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси талабаларининг концерт дастурлари алмашуви бўлиб ўтди. Туркияда Ўзбекистон маданияти кунлари, Қорақалпоғистон республикасининг Тошкентда ва Тошкент шаҳрининг Қорақалпоғистонда маданият кунлари ўтди. Республикамиз тарихида биринчи бор «Театр: Ғарб-Шарқ» халқаро театр фестивали бўлиб ўтди.

1994 йил учун мўлжалланган тадбирларимиз ҳам анчагина. Ўзбекистонда бўлиб ўтадиган Туркия Республикаси маданияти кунлари, Малайзияда ўтадиган Ўзбекистон маданияти кунлари, Қозоғистон Республикаси маданият кунларини Ўзбекистонда ва Ўзбекистон Республикаси маданияти кунларини Қозоғистонда ўтказилишини Ўзбекистон, Тожикистон, Қирғизистон, Қозоғистон ва Озарбайжон республикаларининг театр фестиваллари, Тошкентда бўлиб ўтадиган «Болалар ва ёшлар» фестивали, Покистоннинг Лаҳор шаҳрида ўтадиган Халқаро қўғирчоқ театри фестивали ва шунга ўхшаш 20 дан ортиқ тадбирлар шулар жумласидандир.

Қўчқор НОРҚОБИЛ
суҳбатлашди.

ОМИНАХОННИНГ ЮЗ ШОГИРДИ

Оминахон — Тошбулоқдаги минглаб хотин-қизларнинг бири. Замона зайли билан у Туркияга борди-ю, ўз юртига қайтгач, бирданига ҳамқишлоқлари эътиборига тушди.

Воқеа бундай бўлган эди. Оминахон бола-чақали, рўзғорли аёл. Шундай бўлса-да, Туркияга иш ўргангани юборишмоқчи бўлганда иккиланиб ўтирмади. Ўзи яшайдиган қишлоқда қўшма корхона очилаётгани унга қанот боғлади. Тўқимачилик касбини такомиллаштириб, маҳоратини оширишга интилди. Туркияда ипак гилам тўқишнинг замонавий усулларини ўрганиб қайтди.

Ниҳоят, Наманган туманидаги Тошбулоқ қишлоғида Ўзбекистон—Туркия қўшма корхонаси ишга тушди. Турли ҳажмда ипак гиламлар тўқиб чиқарила бошланди. Корхонага қадимгидек узоқ жойлардан ишчи-мутахассислар таклиф этилмади. Гиламчилар шу қишлоқнинг ўзидан топилди. Ҳозир корхонада 250 нафар ишчи маҳорат сирларини ўрганяпти. Улардан 150 нафари уй-рўзғор ишлари билан банд аёллар бўлиб, эндиликда гилам тўқишни ўрганиб олишди.

Янги иш жойлари очилганини кўрган Оминахон Исмоилова ҳамқишлоқларидан юзга яқин хотин-қизга Туркияда ўрганган гиламдўзлик касби сир-асрорларини қунт билан ўргатишга киришди. Бу билан у мустақиллик йўлидан дадил одимлаётган Ўзбекистон иқтисодиётини юксалтиришга баҳоли қудрат мадад бермоқда.

Турғунпўлат СУЛАЙМОНОВ,
Наманган вилояти.

• «ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»НИНГ 75 ЙИЛЛИГИГА

СУРАТДА: Абдусаттор Тўраев таниқли журналист ва шоир Ҳамид Нурий билан.

Абдувоҳид ТЎРАЕВ олган сурат.

СУЛОЛА ОТАХОНИ

Биз машҳур фотожурналист Абдусаттор Тўраев билан қачон танишганимизни эслай олмаймиз. Гўё бу кўнгли ёз қуёшидай очиқ инсон билан бир умр бирга яшагандаймиз.

Бир вақтларда у улоқчи отдай чопқир йигит бўлганди. Республикамизнинг ҳали у чеккасида, ҳали бу чеккасида пайдо бўлиб қоларди. Нишон, Конимех, Томди каби олис яйловлардан, Андижон, Хива, Нукус ва бошқа шаҳарлардан объективга тушириб келган тасвирлари қадрдон газетамиз саҳифаларини безар эди. Абдусаттор ака Маннон Жалолов, Жониқул Юсупов, Собиржон Сиддиқов, Мамажон Дадажонов, Турсуной Охунова сингари юзлаб деҳқончилик дарғаларини элга танитгани билан ҳар қанча фахрланса арзийди.

Абдусаттор ака билан бирга тез-тез хизмат сафарига чиқиб туришга тўғри келган. Қаерга бормайлик уни ҳамма қучоқ очиб қарши оларди. Ҳа, Абдусаттор акамизни Ўзбекистонда танимайдиган киши кам топилади. Бундай ҳурмат-эътибор ҳар кимга ҳам насиб этавермайди.

Устод фотожурналист Абдусаттор Тўраев жуда кўп шогирд етиштирди. Улар Абдусаттор акани беҳад ҳурмат қиладилар, хизматлари бўлса, бажонидил бажарадилар.

Ота касбини пухта эгаллаган Абдужаббор Тўраев Тошкент Давлат дорилфунунининг журналистика куллиётини битираётганида падари бузруквори ижодидан диплом иши ёзиб, муваффақиятли ҳимоя қилганди.

Раҳматлик Абдужаббор ўз отаси хусусида фахрланиб сўзлаганини кўп марта эшитганмиз.

Шу кунларда «Ўзбекистон овози» саҳифаларида Абдувоҳид Тўраев тасвирга туширган бири-биридан жозибали, сермаъно суратлар тез-тез эълон қилиниб турибди. Ўғлининг ижодини кўрганда сулола отахонининг кўнгли тоғдай кўтарилади.

Кўп йиллик қадрдонимиз Абдусаттор Тўраев нафақада ҳам бекор ўтиргани йўқ. Бу йил у «Тошкент оқшоми» ва «Савдогар» газеталари таҳририяти ўтказган танловларда биринчи мукофотга сазовор бўлди.

Яна шуни ҳам айтиб ўтишимиз керакки, Абдусаттор Тўраевнинг хонадонидан меҳмон аримайди. Узоқ-яқиндан тез-тез ёр-биродарлари келиб туришади. Умр йўлларининг содиқ йўлдоши бўлган Бувиниса опа очиқ чеҳра билан хизмат қилиб чарчамайди. Биродаримизнинг бундай иззат-икромларга мушарраф бўлишида меҳрибон Бувинисахон янганинг хизматлари беқиёсдир.

Газетамизнинг қутлуғ 75 йиллиги нишонланаётган шу кунларда Абдусаттор акамизни ҳам астойдил муборакбод этгимиз келди. Зеро, у отахон газета ривожига ўзининг муносиб ҳиссасини қўшди.

Усмон ЮСУПОВ,
Юнус ЗИЁДОВ.

ҚАҲРАМОНЛАРНИ МАДҲ ЭТИБ...

«Ўзбекистон овози»нинг газета сифатида шаклланиб, ўқувчиларнинг севимли нашрига айланишида турли жанр усталари қатори машҳур очеркнависларнинг ҳам ҳиссалари катта. Бу табаррук даргоҳда «мана-ман», деган журналист, ёзувчиларнинг қалами чархланган, уларнинг кўпчилиги шу ердан оқ фотиҳа олишган. Отахон газета ўзига хос ижодий мактаб яратиб, бағридан кўплаб иқтидорли, машҳур, қалами ўткир публицист, адибларни тарбиялаб етиштирди.

Абдулла Қодирий, Ойбек, Ҳамид Олимжон, Ғафур Ғулом, Абдулла Қаҳҳор, Акмал Пўлат, Парда Турсун, Ҳусайн Шамслар илк бор қаламларини шу газетада чархладилар. Улар катта-кичик мақолалар билан бирга бадиий публицистиканинг маҳсули бўлган очерк жанрида ҳам қалам тебратиб, газетада муттасил қатнашиб турдилар. Маълум бўлишича, ўттизинчи йилнинг иккинчи ярмида мазкур газетада элликдан зиёд очерк эълон қилинган экан. Очеркдан илғор меҳнаткашлар, уларнинг тажрибаларини ташвиқ қилиш воситаси сифатида фойдаланиш чуқур миллий анъаналарга эга. Зеро, ўлкамизда халқ қаҳрамонлари қадимдан эпик миқёсда куйланиб келинган.

Газета ўтмишига назар ташлайдиган бўлсак, иккинчи жаҳон уруши йилларида Ойбек, Садриддин Айний, Абдулла Қаҳҳор, Мумтоз Муҳамедов, Назармат, Адҳам Раҳмат, Иброҳим Раҳим, Назир Сафаров, Зиннат Фатхуллин каби ёзувчи-журналистлар фронт ва фронт орти қаҳрамонлари ҳақида кўплаб ажойиб очерклар ёзишди. Фронтчи-ёзувчи Адҳам Раҳматнинг ўзбек жангчиларининг жасорати ҳақида яратган туркум ҳарбий очеркларини шу жумлага киритиш мумкин.

Эллигинчи йиллар ҳам бир туркум классик очерклар яратилганлиги билан ажралиб туради. Бу даврда Ойбек «Покистон таассуротлари»ни, Қаҳҳор домла «Ҳиндистонга сафар» очеркини ёзди. Бу борада Ғ. Ғулом, И. Раҳимларнинг ҳам номларини тилга олиб ўтиш лозим. Мирзачўл ўзлаштирила бошланиши билан омманинг ва журналистларнинг асосий эътибори қишлоқ меҳнаткашларига қаратилди. Худди шу йилларда яратилган «Бахтли киши», «Бахтли одамлар», «Капитан» (Ғ. Ғулом), «Дўрмон лочини», «Ғанишер», «Чўлқувар» (А. Қаҳҳор), «Механизаторнинг ўйлари», «Жаводнинг жадвали» (И. Раҳим) каби очеркларни газетхонлар ҳозир ҳам яхши эслашади. Булар илк бор «Қизил Ўзбекистон»да босилиб чиққан.

Газета очерки олтмишинчи йилларга келиб жумҳуриятимизда фан ва техника ривожланганлиги, саноат ҳамда қишлоқ хўжалигида ижобий ўзгаришларга эришилганлиги, аҳолининг моддий аҳволи яхшиланганлиги билан боғлиқ ҳолда ривожланди. Бобомурод Даминов, Самад Қодиров, Муроджон Мансуров, Бекмирза Маҳмудов, Мирзакарим Пирматов, Анвар Эшонов каби журналистлар пахтакорларнинг, Суннатилла Анорбоев, Самар Нуров ва Намоз Саъдуллаев чорвадорларнинг, Ўткир Абдуазимов, Миршароф Муҳсимов, Абдукарим Набихўжаев зиёлиларнинг портретини яратди. Шу йиллардаги очерклар портрет, воқеа, муаммо ҳамда йўл очерклари каби кўринишлардан иборат эди.

Газета тахламларини варақлаймиз. 1970—1980 йилларда «Совет Ўзбекистони»да ҳар йили кўплаб очерклар эълон қилинар, уларнинг аксарият муаллифлари республикамизда таниқли ёзувчи, журналистлар бўлиб, очерк бош қаҳрамонлари илғор ишчилар, деҳқон, зиёлиларнинг вакиллари ҳисобланарди. Уларнинг орасида ўқитувчи ва механизатор, муҳандис ва ишчи, олим ва шифокор, пахтакор ва бошқа турли касб ходимлари ҳам бор. Улар ҳар хил соҳаларда меҳнат қилишади, турли вазифаларни бажаришади, бироқ ўз ишига муҳаббат, ўзгалар учун жонфидолик, юксак меҳнат натижаси уларни бирлаштириб туради. Табиийки, давр қаҳрамонлари мадҳ этилган бундай очерклар кишиларни руҳлантириб, тарбия воситасини ҳам бажарган.

Тан олиш лозим, эндиликда газеталарда, жумладан, «Ўзбекистон овози»да ҳам очерклар илгаридагига нисбатан анча камайди. Айниқса қишлоқ хўжалиги ходимлари ҳақидаги очерклар жуда кам. Бунинг сабабларидан бири — «қайта қуриш» деб аталган даврда «пахта иши», «ўзбеклар иши» тамғаси билан қанчадан-қанча софдил кишилар — ҳақиқий қаҳрамонларнинг беайб жазоланиб кетганлиги бўлса, яна бир сабаби — мураккаб, қийин, муаллифдан кўп меҳнат талаб қиладиган, сермашаққат, аммо шарафли жанрнинг ўзига хос талабидир.

Баъзида энди гўё очерк жанрига талаб камайганлиги ҳақидаги гаплар ора-сира қулоққа чалиниб қолади. Бу гаплар асоссиз, деб ўйлаймиз. Чунки очерк жанрининг имкониятлари жуда кенг, салмоқдор. Ўқувчилар таниқли ёзувчи, журналистларимиз томонидан давримизнинг ажойиб қаҳрамонлари ҳақида ёзилган очеркларни ҳали-ҳали мароқ билан эслашади. Қолаверса, мазкур жанрнинг тажрибали, моҳир усталари ҳозиргача қалам тебратишдан чарчамайдилар. Улар бу жабҳадаги бой тажрибаларини бугунги авлод қаламкашларидан аямасликлари табиий.

Кейинги йилларда эълон қилинган очеркларда мазмун бирлиги устунлиги, ортиқча эҳтиросдан холилик, сўзамолликдан қисман бўлса-да, чегараланиш каби хислатларни кўриш мумкин. Шу билан бирга очеркда қаҳрамон, унинг сафдошлари сўзида ҳамда қалбида янгиланиш самараларини илғаб олса бўлади. Шуни ҳам айтиб ўтиш жоизки, энди бир-бирига ўхшаш, муаммосиз очерклар ўрнини жамиятимиздаги дадил, ақли расо, жўмард, фикри тоза, ҳалол, мустақил фикрлайдиган қаҳрамонлар ифода этилган очерклар эгалламоқда. Давримизнинг ана шундай ажойиб хислатли қаҳрамонларининг тўлақонли характерларини яратиш, уларни том маънода мадҳ этиш йўлида жумҳуриятимизнинг нуфузли газеталаридан бири «Ўзбекистон овози» ва унда хизмат қилаётган журналистлар ўз анъаналарига содиқ қолиб, бундан кейин ҳам бу борада жиддий, ибратли ишлар олиб борадилар, деган умиддамиз.

Юсуф ҲАМДАМОВ,
Тошкент Давлат университети журналистика факультетининг доценти, филология фанлари номзоди.

• Ўзбек тилим—жону дилим

ИНСТИТУТ—ОЛИЙГОҲ ЭМАС

Профессор Худойберди ДОНИЁРОВ фидоий олимлардан бири эди. У киши ўзбекларнинг келиб чиқиши ҳамда тилимизнинг шаклланиши ҳақида жуда кўп илмий-оммабоп мақолалар, рисолалар ёзган. Домла ўзбекча атамалар бўйича ушбу мақолани тугата олмай вафот этдилар. Бироқ, мазкур ишни у кишининг шогирди Усмон Санақулов давом эттирди. Шу боис биз аслида газетамиз буюртмасига кўра тайёрланган мақолани эътиборингизга ҳавола этаяпмиз.

Ҳар қандай миллий тилнинг ички ва ташқи имкониятлари мавжуд. Бу имкониятлар унинг ривожланишида ўзига хос роль ўйнайди. Буюк алломалар Маҳмуд Қошғарий ҳамда Алишер Навоий туркий тилларнинг ички ва ташқи имкониятлари хусусида биринчи бўлиб фикр юритганлар. Айниқса, атама танлашда, сўз яратишда туркий тилнинг имкониятлари ниҳоятда кўплигини таъкидлаганлар. Абдурауф Фитрат ҳам «Иштирокиюн» газетининг 1919 йил июнь ойидаги сонида босилган «Тилимиз» сарлавҳали мақоласида тилнинг ташқи имкониятларидан фойдаланишда ниҳоятда эҳтиёт бўлиш кераклигини таъкидлаган. Афсуски, бу каби даъватлар қоғозда қолиб кетди. Кейинги 70 йил ичида тилимиз фақат чет, хусусан, ўрис тили ҳисобига «бойиб» келди.

Одилона айтганда, адабий тилнинг шаклланишида, ривожланишида ташқи имкониятлар ҳам муҳим аҳамиятга эгадир. Чунки дунёда ҳеч бир соф миллат бўлмаганидек, ҳеч бир соф тил ҳам йўқ. Тиллар ҳам одамлар сингари бир-бири билан муносабатда бўлади, бир-бирини тўлдиради, бир-биридан фойдаланади. Лекин ҳар бир нарсанинг меъёри бор.

Фикримизни атамалар мисолида исботлаб ўтмоқчимиз. Ўзбек тилига давлат мақоми берилгач анча ишлар қилинди. Ички имкониятлар эвазига қайта тикланган кўплаб атамалар адабий тилимизга сингиб кетди.

Аммо тилга атамаларни сунъий равишда тиқиштириш ҳоллари ҳам бўлаяпти. Биз араб ва форс тилларидан янгидан яратилаётган ёки тирилтириб тақдим этилаётган атамаларни назарда тутаяпмиз. Аниқроғи, **ноҳия, тайёра, муштарий, дорилмуаллимин, риёзиёт, куллиёт, таҳсилгоҳ, олийгоҳ** сингари атамалар, сўзлар тилимизни тузатишга эмас, балки бузишга хизмат қилади.

Университет, институт, газета, факультет, аэропорт, самолёт каби атамаларни юқоридаги сўзлар билан алмаштиришнинг ўзи ўзбекча атамаларга ўтиб қолиш деган гап эмас. Биринчидан, юқоридаги атамалар дунёдаги барча мамлакатларда қўлланилади. Иккинчидан, кейинги атамалар биринчисининг мазмунини тўла акс эттирмайди. Учинчидан, биз лотинча ёки русча атама ўрнига тушуниш қийин бўлган арабча ёки форсча сўзларни қўллаяпмиз, холос. Шундай экан, биз тилимизга киритилаётган ҳар бир атама, сўз устида жиддий ўйлашимиз зарур.

Кейинги пайтларда русча атамаларни ўзбек тилига таржима қилишда ҳам тушунмовчиликлар, чалкашликлар пайдо бўлди. Масалан, «крупно-рогатый скот» ибосини «йирик шохли қорамол» тарзида ўгиришди. Аслида бизда уни битта сўз билан қорамол дейишади. «Овца-матка» эса «она қўй» деб таржима қилинди. Биринчидан, бизда она сўзини ҳар нарсага қўлланиш мумкин эмас, қолаверса, қўчқорни «ота қўй» дейиш мумкинми? Ахир, бизда узоқ йиллардан бери ишлатиб келинадиган совлиқ деган атама бор-ку! Худди шунга ўхшаш «лошадиный год»ни «йилқи йили» эмас, «от йили» деб, «круглый стол»ни «айлана стол» эмас, «думалоқ стол» деб таржима қилинди. Баъзан «тўл» мавсуми «қўзилатиш», «қирқим» эса «жун қирқими», «улоқ» — «эчки боласи», «соғувчи» — «сут соғувчи» тарзида нотўғри ишлатилмоқда.

Хуллас, таржимани баҳона қилиб, халқ шеваларидан фойдаланмасдан ўзимизча антиқа атамалар тўқий бошладик. Тилимизни беҳуда чўзиқ иборалар билан тўлдириб ,унинг ихчамлик хусусиятига зарар етказдик. Ҳолбуки, бизнинг тилимиз лўнда, мазмунли, аниқ маъноли сўз қурилмаларига бой тил ҳисобланади. Қўй, от, эт, тер, тўй, ол, қир, соч, бой, мой, ёт, ер каби сўзлар фикримизнинг исботидир. Эътибор берган бўлсангиз, ушбу мисолларнинг барчаси бир бўғиндан иборат бўлиб, ҳар бири от ва феъллик маъносига эга. Кейинги пайтда яратилган атамалар кўпроқ сўз изоҳига ўхшаб кетади. Бундай ҳолат ҳатто давлат тили ҳақидаги Қонун эълон қилингандан кейин нашр этилган луғатларда ҳам учрамоқда. Масалан, «мелиоратор» сўзи «сув таркибини созловчи», «договор» эса «поставкани етказиб бериш шартномаси» тарзида таржима қилинган. Бундан ташқари, ушбу луғатларнинг бирида «клуб» — «томошагоҳ», иккинчисида «даъватгоҳ», яна бирида эса «базму даъватгоҳ» дейилган. «Журнал» сўзи «жарида» ҳамда «ойнома» тарзида берилаверган.

Тан олиш керакки, айрим сўзлар дунёдаги кўплаб халқлар томонидан бир хилда қўлланилади. Рус тили орқали бизга кириб келган айрим атамалар ана шундай хусусиятга эга. Уларни арабча мураккаб сўзлар билан алмаштиришга ҳожат йўқ. Демоқчимизки, халқнинг дидига, дилига, турмушига мос келадиган сўзларни топмасдан эскиларини пала-партиш атамалар билан алмаштиравермайлик. Шуни унутмаслик керакки, ўзбекча сўзлар дунёдаги жуда кўплаб тиллар, жумладан рус тилида ҳам ишлатиб келинмоқда.

Умуман, биз ҳозирда тилимизга киритилаётган янги атамаларни, сўзларни белгиловчи сўз, яъни доминант сифатида қўлланилишини таклиф этамиз. Атаманинг тақдири эса уни халқ нечоғлиқ қабул қилишига боғлиқ.

Худойберди ДОНИЁРОВ,
профессор.

Усмон САНАҚУЛОВ,
доцент.

ҲУНАРЛИНИНГ ҚЎЛИ ГУЛ

Халқимиз азалдан ана шундай дейди. Зеро, ёшлигидан ҳунар ўрганиб, бирор касбнинг бошини тутган одам кам бўлмайди. Келажакда у ўзи ишлайдиган корхонанинг фахрига айланиб қолиши турган гап. ,Қолаверса, рўзғори ҳам бутун бўлиши тайин.

Кейинги пайтларда мустақил Ўзбекистонимизнинг турли бурчакларида ҳунар мактаблари ташкил этилаётганлиги ҳам бежиз эмас. Ўқувчилар ёшлигиданоқ касб сирларини қунт билан ўрганаётир.

Масалан, Оқолтин туманидаги Иброҳим Мўминов номли биринчи касб-ҳунар мактабида қишлоқда ишлайдиган аҳолининг фарзандлари билим олаётир. Бу мактаб яқиндагина, яъни 1991 йилда ташкил этилганди. Дастлабки йили 183 бола тарбия ола бошлади. Ҳозир эса чўлқуварларнинг 230 дан зиёд ўғил-қизи ҳунар ўрганмоқда.

Бу ерда ўқувчилар ошпазлик, тикувчилик, автослесарлик, тракторчилик, котибалик каби касб сирларини эгалламоқдалар. Уларга малакали ўқитувчилар, ишлаб чиқариш усталари таълим беришаётир. Кўргазмали қуроллар, бошқа техника воситалари мавжуд. Бунинг устига бу ерда ҳар бир касб учун керак бўладиган асбоб-ускуналар, тикув машиналари бор. Шу боис ўқувчилар назарий билимларини амалиётга жорий этиш сирларини ҳам эгалаётирлар.

СУРАТДА: ҳунар мактаби директори Султон Сарибоев мактаб ўқитувчилари билан навбатдаги режалар ҳақида суҳбатлашмоқда.

Нурмамат АЛМУРОДОВ олган сурат.

ҚИЛМИШ—ҚИДИРМИШ

Жиззах вилояти прокура- раси Ўзбекистон манфаат- ари ва иқтисодиётга зарар ет- азадиган ҳаракатлари учун ўстлик темир йўл бекати ошлиғи Ж. Раҳматов, Дўст- ик дон маҳсулотлари ком- нати директорининг ўрин- сари Н. Раимқулов ва шу рхона тайёр маҳсулотлар борининг масъул ходими Собировни ҳибсга олди.

Бу шахслар давлат божхона комитети Бухоро вилоят бошқармаси тақдим этган ҳужжатлар асосида қўлга олинди. Бухоролик божхоначилар Дўстлик дон маҳсулотлари комбинатидан республикамиздан ташқарига олиб чиқиб кетишга мўлжалланган 1080 қоп — етмиш тоннадан ортиқ ун тортилган вагонни ушлаган эдилар.

Республикадан ташқарига олиб чиқиб кетиш тақиқланган маҳсулотлар рўйхатида ун асосий ўринлардан бирини эгаллайди. Ўзбекистон Республикаси раҳбарияти аҳоли эҳтиёжини қондириш мақсадида қанчалаб валюта сарфлаб неча саъй-ҳаракат билан олиб келаётган бу неъматни жиғилдон йўлида сарфлашнинг оқибати мана шундай бўлади.

Қонун барчага баробар. Унга ё риоя қилинади ёки... мана шундай кўргуликка дуч келинади.

(ЎзА мухбири).

Янгиликлар Воқеалар хабарлар

ХАЛҚАРО КЎЗГУ

КЕМА УЧИРИЛДИ

● НЬЮ-ЙОРК. Америка Қўшма Штатларининг Флорида штатидаги космодромдан «Индевер» фазовий кемаси учирилди.

Американинг Си-Эн-Эн телекомпаниясининг таъкидлашича, кўп марта учириладиган мазкур фазовий кеманинг етти учувчиси амалга ошираётган сафар «Спейс шаттл» тарихидаги энг дадил қадамдир. Улар 11 кун давомида «Ҳаббл» орбитал телескопини тузатиш билан шуғулланадилар. Созлаш ишларини амалга ошириш учун фазогирлар 7 мартагача очиқ фазога чиқишларига тўғри келади.

ВАЗИРНИНГ ВАЪДАСИ

● ПЕКИН. Хитой Халқ Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазири Лю Цзян қишлоқ хўжалиги ходимларининг халқаро анжуманида янги аграр ислоҳотлар хусусида сўзлади, деб хабар беради РАТА—ТАСС мухбири.

Вазир мамлакатнинг 80 фоиздан ортиқ аҳолисини ташкил этган юз миллионлаб деҳқонларга ердан фойдаланиш ҳуқуқи сақлаб қолишини ваъда қилди.

Ло Цзяннинг айтишича, ҳукумат қишлоқ жойларда мулкчилик муносабатларига аниқлик киритиш мақсадида касаба ва туманлардаги корхоналарда ҳиссадорлик ва кооператив тизимини жорий этади. Худди шундай тизим ердан фойдаланиш соҳасида ҳам қўлланилади.

ЖУРНАЛИСТЛАР БИЛАН СУҲБАТ

● ИСЛОМОБОД. «Анъанавий» рақиб — Ҳиндистон уруш хавфини солиб турар экан, Покистон ўз ядровий дастурини амалга ошираверади, деди журналистлар билан суҳбатда Покистон ташқи ишлар вазири Осиф Аҳмад Али.

Вазирнинг айтишига қараганда, Ҳиндистон ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартномага имзо қўйган тақдирдагина, Исломобод ядро дастурини амалга оширишдан воз кечиши мумкин.

НАТИЖАСИЗ САФАР

● ЛУАНДА. Ангола раҳбарияти вакили Унита билан ўт очишни тўхтатиш тўғрисида келишувга эришилгани ҳақидаги хабарни инкор этди.

Ангола ахборот маҳкамасининг хабар беришича, Замбия пойтахтида ўтган музокараларда иштирок этган ҳукумат делегацияси раҳбари Фернанду Фауштину Мутека Луандага натижасиз қайтганини айтган.

ГРУЗИЯГА ОЗАРБОЙЖОН НЕФТИ

● Грузия Бош вазири Отар Пацация қиш мавсумини ўтказиш учун Озарбойжон нефтига эҳтиёж катта эканлигини айтди. У қисқа ташриф билан Бокуда бўлиб, мамлакат Президенти Ҳайдар Алиев билан учрашди.

Суҳбат жараёнида Ҳ. Алиев нефть беришга ҳозирлигини, айни пайтда Грузия ҳукумати ўз мамлакатидаги Озарбойжонларнинг хавфсизлигини таъминлаши зарурлигини қайд этди. Чунки кейинги пайтда гуржистонлик озарийларга нисбатан тазйиқлар кучайганлиги айтиб ўтилди. Грузия Бош вазири бу борада қатъий чоралар кўришга ваъда берди.

БЕНАЗИР БХУТТОНИНГ ТАШРИФИ

● Покистон Бош вазири Беназир Бхутто икки кунлик расмий сафар билан Туркияда бўлди. Анқаранинг Эсенбўға аэропортида уни Туркия Бош вазири Тансу Чиллер ва ташқи ишлар вазири Ҳикмат Четин кутиб олдилар.

Аэропортдаги нутқида Покистон Бош вазири Туркияга иккинчи марта келаётганини айтиб, икки мамлакат ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқалар жуда узоқ тарихга эга эканини таъкидлади.

Туркия ҳукумати ва парламенти раҳбарлари билан учрашув чоғида Туркия—Покистон иқтисодий ва савдо алоқаларини кенгайтириш, шунингдек, ҳар икки томон учун аҳамиятли бўлган халқаро ҳамда минтақавий масалалар хусусида фикрлашиб олинди.

Беназир Бхутто Туркия Президенти С. Демирэл ҳузурида ҳам бўлиб, у билан суҳбатлашди.

СЕССИЯ БОШЛАНДИ

● БРЮССЕЛЬ. Европа иттифоқига кирувчи мамлакатларнинг давлат ва ҳукумат раҳбарлари иттифоқнинг олий бошқарув органи — Европа кенгаши сессиясига тўпландилар.

Сессияда асосан мавжуд иқтисодий таназзулни енгиш ва ҳозирда Европа иттифоқи мамлакатларидаги 17 миллион нафар киши маҳкум бўлган ишсизликка барҳам бериш чоралари муҳокама қилинди.

БАНК КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ

● МОСКВА. Бу ерда давлатлараро банк кенгашининг биринчи мажлиси бўлиб ўтди.

Унда таъсисчи—давлатларнинг мухтор вакиллари иштирок этди.

Мазкур банкни таъсис этиш тўғрисидаги битим ўнта ёш давлат: Арманистон, Белорусь, Қозоғистон, Қирғизистон, Молдова, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Украина ва Ўзбекистон раҳбарлари томонидан 1993 йилнинг 22 январида имзоланган эди. Давлатлараро банкнинг асосий мақсади марказий банклар ўртасида савдо-сотиқ ва бошқа амаллар юзасидан давлатлараро ҳисоб-китобларни йўлга қўйишдан иборат.

Мажлисда Виктор Герашенко давлатлараро банк кенгаши раиси, Валерий Саванин эса банк президенти этиб тасдиқланди.

(Жаҳон ахборот агентликлари ва рўзномаларидан олинди).

Янгиликлар Воқеалар хабарлар

• ЭРТАГА АНДИЖОНДА ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР ТАВАЛЛУДИНИНГ 510 ЙИЛЛИГИ ТАНТАНАЛАРИ БОШЛАНАДИ

Хуршид ДАВРОН

«МЕНКИМ, БОБУР...»

ИНСОН ҲАЁТИДА унинг бутун келажагини белгилаб берувчи воқеалар бўлади. Бобур мирзо учун бундай воқеа отаси Умаршайх мирзонинг ҳалокати бўлди. Агар бу фожиали ўлим юз бермаганда, кейинги воқеалар тадрижи, Бобур мирзонинг тақдири қандоқ кечарди, бу ёлғиз Аллоҳга аён.

«Паст бўйлук, тегирма соқоллик, қўба юзлук» Умаршайх мирзо бобокалони Амир Темурга тақлид қилиб аксар мўғулча бўрк киярди. Яхши кўрган машғулоти «Шоҳнома»ни мутолаа қилиш эди. Қиличидан кўра, муштининг зарби кучлироқ бўлиб, урса йиқитарди. Йигитлигида кўп чоғир ичарди, ичгандаям, хушсуҳбат улфатлар даврасида ичишни ёқтирарди. Ёшлик чоғларида дурустгина ғазаллар битганига қарамай кейинчалик машқини давом эттирмади. Темурийлар анъанасига кўра, кабутар сақларди. Жангу жадал ва шикордан бўш вақтларини тикка жар лабида тикланган Ахси қўрғонидаги каптархонасида ўтказарди. Тарих саккиз юз тўқсон тўққизинчи йил рамазон ойининг тўртида, душанба куни (мелодий 1493 йилнинг 8 июни) Умаршайх мирзо 39 ёшида кутилмаганда, каптархона билан жарга учиб ҳалок бўлди.

Нима бўлгандаям, тақдири азал ҳукми билан тарих саккиз юз тўқсон тўққизда, рамазон ойининг бошида (мелодий 1494 йилнинг июнида) Фарғона вилоятида ўн икки ёшли бола подшоҳ бўлди. У темурийлар наслидан, Турон султонининг учинчи ўғли Мироншоҳ мирзо авлодидан бўлиб, Султон Умаршайх мирзонинг фарзанди эди. Султон Умаршайх мирзодан уч ўғлон: Заҳириддин Муҳаммад, Жаҳонгир мирзо, Носир мирзо; беш қиз: Хонзодабегим, Меҳрбонубегим, Шаҳрбонубегим, Ёдгор Султонбегим, Руқия Султонбегим қолди. Бола подшоҳ мана шу фарзандларнинг тўнғичи эди.

Заҳириддин Муҳаммаднинг отаси Умаршайх мирзога уланган шажараси қуйидагича: Мирзо Заҳириддин Муҳаммад Бобур ибн Мирзо Умаршайх Кўрагон ибн Мирзо Султон Абусаййд ибн Мирзо Султон Муҳаммад ибн Мирзо Мироншоҳ Кўрагон ибн Амир Темур Кўрагон. Бола подшоҳ Умаршайх мирзонинг суюкли хотини Қутлуғ Нигорхонимдан тарих саккиз юз саксон саккизда, муҳаррам ойининг олтинчи куни (мелодий 1483 йилнинг 14 феврали) дунёга келди. Қутлуғ Нигорхоним Тошкентда ҳукмдорлик қилган мўғул хони Юнусхоннинг иккинчи қизи эди. Бола подшоҳ тахтга чиққан пайтда Тошкентда Юнусхоннинг ўғли, Қутлуғ Нигорхонимнинг биродари Султон Маҳмудхон ҳукмдор эди. Заҳириддин Муҳаммаднинг она томондан шажараси қуйидагича эди: Мирзо Заҳириддин Муҳаммад Бобур ибн Қутлуғ Нигорхоним бинат Юнусхон ибн Вайсхон ибн Шерали ўғлон ибн Муҳаммадхон ибн Хизрхўжахон ибн Туғлуқ Темурхон ибн Эсон Буғахон ибн Дувахон ибн Бароқхон ибн Есун Тува ибн Мўватуғон ибн Чиғатойхон ибн Чингизхон. Шу билан бирга Қутлуғ Нигорхоним томирида қипчоқ қонияи бор эди. Юнусхоннинг онаси туркистонлик қипчоқ беклардан, Амир Темур ҳурмат кўрсатган Шайх Нуриддиннинг зурёди бўлганлиги кўҳна китобларда қайд этилган.

Ровийлар хабар беришича, бола туғилганида «ул зот бобарокатиға ҳазрат Хожа Аҳрори Вабий, қудуси сирраҳ, Мирзо Заҳириддин ном қўйғон эканлар. Ва бул исм баъзи авом халқнинг тилларига кирғон келди. Эрса ҳазрат Хожа Аҳрори Валий Мирзо Бобур исмиға хитоб қилдилар. Хутбала хатиблар Муҳаммад Заҳириддин Бобур ўқир эрдилар».

Мирзо Бобур тахтга чиққан пайтда унинг шукуҳли бобоси—соҳибқирон Амир Темур тиклаган буюк салтанат парчаланиб кетган эди. Маркази Ҳирот бўлган Хуросон мулкида ўша давр темурий ҳукмдорларнинг энг кучлиси Султон Ҳусайн Бойқаро сиёсат юргизса, салтанат асоси бўлган Мовароуннаҳрда бир неча ҳукмдор: Фарғонада Бобур мирзо, Самарқандда Бойсунқур мирзо ўтирарди. Дашти қипчоқ, Хоразм кўчманчи ўзбеклар ҳукмдори Абулхайрхоннинг Тошкент эса юқорида ёзганимиздек, мўғул хони Султон Маҳмудхон измида эди. «Замонким, тарих 899 эрди, Мирзо Умаршайхнинг умри тамом бўлуб, оламдан ўтди. Уламо ва умарои замон иттифоқ айлаб, фарзандлар аржуманди Бобурхонни ўн икки ёшида Фарғона юртиға хон қилдилар. Андижон шаҳрида тахтға ўлтурди». Тахтга ўлтирган онидан бошлаб Мирзо Бобур учун умрининг сўнгига қадар тўхтамаган таҳликали, фароғатсиз ҳаёт бошланди. Бу бефароғатлик ибтидоси ота ўлими ва бу ўлим хабарини олган Самарқанд тахтида ўтирган Султон Аҳмад мирзонинг Андижонга қараб юриш бошлаши эди. Умаршайх мирзонинг бекларидан бўлмиш Ширим Тоғойи бошлиқ бир гуруҳ Мирзо Бобурга: «Султон Аҳмад мирзо келаётгани хабари етса, айрим беклар сизни ва вилоятни ул мирзога топширадилар», — деб қочишга ундаган бир пайтда, бундан дарак топган Андижоннинг эътиборли кишиларидан, ёш подшоҳнинг пири бўлган Хожа Мавлонойи Қозий бошлиқ бошқа гуруҳ Мирзо Бобур қошига келиб янги тахт эгасига содиқ эканликларини айтиб, Қуръон устида қасам ичдилар. Бундан руҳланган бола подшоҳ жангга ҳозирланди.

Султон Аҳмад мирзо қўшини Андижондан тўрт йиғоч масофадаги Қубо (Қува) кентига қўнгани ҳақида хабар етгач, Бобур мирзо кўпчиликнинг маслаҳати билан амакиси ҳузурига элчи жўнатди. Бобур мирзо ўз амакисига бўйсунишдан бошқа иложи йўқлиги учун ҳам мактубда ўзини Султон Аҳмадга ҳам фарзанд, ҳам мулозим деб аташга мажбур бўлди. Бу билан отаси тахтига бўлган ҳуқуқини сақлаб қолишга интиларди.

Аммо, Султон Аҳмад жиянининг иноятталаб мактубига парво қилмай юришини давом эттирди. Бироқ, Самарқанд қўшини Қувасой кўпригига етганда фалокат юз берди. Лашкар тиқилиб, тор кўприк оғирликни кўтаролмай бир томонга қийшайиб ағанади. Кўп кишилар, отлар ва тевалар тезоқар сувда нобуд бўлди. Лашкар ичида ваҳима бошланди. Бунинг устига от ўлати бошланиб, отлар таппа-таппа йиқилиб, ўлаётганини кўрган Султон Аҳмад дилидаги ваҳима ўрнини қўрқув эгаллади. Шу сабабдан ҳам у ўз жияни билан сулҳ тузиб ортига қайтишга мажбур бўлди. Аммо у Самарқандни қайтиб кўрмади — Ўратепа қўрғони яқинидаги Оқсув деган жойга етганда тўсатдан оламдан кўз юмди.

Амакиси қўшини қайтганидан қувонган бола подшоҳнинг қувончи кўпга чўзилмади. Энди тошкентлик тоғаси Султон Маҳмудхон бошлиқ мўғуллар қўшини ҳам Андижон ерига кўз олайтириб йўлга чиққани, келиб Ахси қўрғонини қаттиқ қамал қилгани хабари етди. Бобур мирзонинг ҳақ-ҳуқуқини парвардигорнинг ўзи сақладими, Султон Маҳмудхоннинг ҳам омади юришмади. Қанчалик урунмасин, Ахсини олишга қурби етмади, ахсилик ҳимоячиларнинг матонати олдида танг қолган хон Тошкентга қайтишни маъқул кўрди.

Вафот этган Султон Аҳмад мирзонинг ўрнини оладиган ўғли бўлмаганидан Самарқанд тахтига унинг иниси, Бобур мирзонинг бошқа амакиси, Ҳисор, Қундуз, Хатлон, Бадахшон ҳокими бўлган Султон Маҳмуд мирзо ўтирди. Унинг тахтдорлиги узоққа бормади. Кўп вақт ўтмай у ҳам икки биродари ортидан чин дунёга равона бўлди. Самарқанд тахтини унинг ўғли Бойсунқур мирзо эгаллади. Аммо унинг укаси Султон Али мирзо тожу тахт деб биродарликдан кечди, биродарига қарши жанг бошлади. Тахт гоҳ бу, гоҳ у томон қўлга ўтиб турди. Самарқанд тахти учун кураш бошлаган Бобур мирзо ҳам шу сабабдан ҳам гоҳ бу, гоҳ у мирзо билан жанг қила бошлади. Аммо бу орада, дастлаб темурий мирзоларнинг ғавғосини зимдан кузатиб, томоша қилган, уларни заифлаштирмоқ мақсадида мухолифларга кўмаклашган, ўз вақти-соатини кутган Муҳаммад Шайбоний ҳам Самарқанд учун кураш майдонига кирди. Бундан кейинги Самарқанд учун бўлган жанглар Бобур мирзо билан Муҳаммад Шайбонийхон ўртасида бўлди.

Бобур мирзонинг қизи Гулбаданбегим «Ҳумоюннома»да ёзади: «Соҳибқирон ҳазратлари (Амир Темур) замонидан то Фирдавс макон ҳазратлари (Бобур Мирзо) замонигача ўтган султонлардан ҳеч қайсиси бу киши сингари нотинч бўлмаган. Ўн икки ёшда подшоҳ бўлганлар. Тўққиз юз тўқсон тўққизинчи йил муборак рамазоннинг бешинчи куни Фарғона вилоятининг пойтахти — Андижон шаҳрида (у киши номига) хутба ўқилган.

Тўлиқ ўн бир йил давомида Мовароуннаҳр ўлкасида Чиғатой, Темурий ва ўзбек султонлари билан шундай жанглар ва мудофаалар қилдиларки, уларнинг сонини тўла баён қилишга қалам тили ожиз ва нуқсонлидир.

ЖАҲОНГИРЛИК бобида ҳазратимиз тортган қадар машаққат ва хатарлар кам кишиларга учраган. У Ҳазратга дуч келган уқубат ва хатарлар оз подшоҳларга дуч келган. Уч қайта Самарқандни қилич зўри билан фатҳ қилдилар. Биринчи марта Подшоҳ бобом ҳазратлари ўн икки ёшда (аслида ўн беш ёшда) иккинчи мартада ўн тўққиз ёшда ва учинчи марта эса йигирма икки ёшда эдилар. (Иккинчи олишда) олти ой давомида Самарқандни сақлашга уриндилар, лекин мақсадларига ета олмадилар. (Чунки) Хуросондаги амакилари Султон Ҳусайн мирзо Бойқаро каби Кошғарда бўлган тоғалари Султон Маҳмудхон ҳам ёрдам юбормадилар. Ҳеч жойдан мадад ва ёрдам келмагач, маъюс бўлдилар.

Ана шундай вақтда Шоҳибекхон (Шайбонийхон): «Агар ўз эгачингиз Хонзодабегимни менга берсангиз, орамизда сулҳ тузилади ва иттифоқчилик алоқалари ўрнатилади», — деб айтгизиб юборди. Охири Хонзодабегимни ўша хонга бериб, ўзларининг қайтишлари зарур бўлди.

Икки юз киши пиёда, елкаларида чопон, оёқларида чориқ, қўлларида таёқ бўлгани ҳолда, беярoқ, худога таваккал қилиб, Бадахшон ва Қобулга қараб йўл олдилар».

Бу сўзларни ёзган Гулбаданбегим отаси йўлини «Бадахшон ва Кобулга қараб йўл олдилар», — дея жуда қисқартириб айтади. Аслида Бобур мирзо Кобулга етгунча, бир йилдан зиёд Мовароуннаҳрда, у шаҳардан бу шаҳарга ўтиб, саргардонликда қолди. Энг охири Сўх томонларда кечган сарсонликдан сўнг бир ҳовуч йигитлари билан тоғу тош ошиб ватанидан бош олиб кетди.

У ғурбат манзилини кўзлаб бораркан, на уйқусида, на ўнгида ҳаловат топарди. От устида тебранган куйи бораётган Бобур мирзонинг кўзига бўлиб ўтган воқеалар туш ва хаёлдек кўриниб, кечар экан, Мир Алишер Навоийнинг бир байтини оғиздан қўймай, қайта-қайта такрорларди:

> **Мақсуд топилса яхши, йўқса нетайин,**
> **Бошимни олиб, қай сори эмди кетайин?..**

Алам билан тилга олинган бу сатрлар унинг ботинида кучли қайноқ жо эканидан дарак берарди. Дилини ўртаётган фожиага — Ватандан бош олиб кетмоққа Бобур мирзо руҳан тайёр эди. Чунки у ҳали жуда ёш, «Ватанга бир кун қайтаман» деган умид кучли эди.

Хўш, бош олиб кетиш билан Бобур мирзо нимага эришмоқчи эди? «Ғаразим бу эдики, — деб ёзади у бош олиб кетишдан кўзлаган мақсади тўғрисида, — бу баҳона била орадан чиқсам, Мўғулистон ва Турфонға борғонда худ ҳеч моне ва дағдаға қолмас. Ўз жиловим ўзумнинг илигимда бўлур».

Бироқ, орадан чиқиш ва ўз жилови ўз қўлида бўлиш истаги учун она юртдан айрилиш, очиқроғи, ундан қочиш Бобур мирзо юрак-бағрини қаттиқ ўртарди:

> **Келди ул вақтки, бошимни олиб кетгаймен,**
> **Олам ичра аёғим етгунча етгаймен...**

Бобур мирзо бир неча муддат аввал — ҳам Андижон, ҳам Самарқанд илигидан чиқиб дарбадарликда кечган аҳволини «Бобурнома»да: «Бормоққа не маскан муяссар, турмоққа не давлат муқаррар», — деб тасвирлаган эди. Энди бормоққа маскан муяссар, турмоққа давлат муқаррар бўлишини тилаб йўлга чиққан Бобур мирзонинг лаблари умрбод юрагини ўртагувчи байтларни қайта-қайта пичирларди:

> **Мақсуд топилса яхши, йўқса нетайин,**
> **Бошимни олиб, қай сори эмди кетайин?..**

Шайбонийлар эса Мовароуннаҳрни тўла қўлга киритгач, Хуросонга ҳамла қила бошладилар. Султон Ҳусайн Бойқаронинг кўнглига ғулғула тушиб, Муҳаммад Шайбонийхон билан жанг қилишга аҳд қилди. Бобур мирзо ёзади: «Султон Ҳусайн мирзо Муҳаммад Шайбонийхоннинг дафъиға азм-жазм қилиб, тамом ўғлонларини тилатти, мен дағи Сайид Султон Али хоббиннинг ўғли Сайид Афзални йибориб тилаб эди. Хуросон жонибини азимат қилмоқ бизга неча жиҳатдан лозим бўлди. Бир буким, Султон Ҳусайн мирзодек Темурбек ўруниға ўлтурғон улуғ подшоҳ йиғноқ қилиб, атроф ва жавонибдин ўғлонларини ва бекларини тилатиб, Шайбонийхондек ғанимнинг устиға озим бўлғонда, эл аёқ била борғонда, биз бош била борғайбиз, эл таёқ била борғонда — биз тош била борғайбиз».

Аммо афсуски, Бобур мирзо йўлда кетаётганда «Султон Ҳусайн мирзо вафот этди» деган хабар келиб, ёнган умид шами сўнди.

Ҳусайн Бойқаронинг вафотидан сўнг унинг ўғиллари оталарининг ўрнини олти ой ҳам сақлаб туролмадилар. Шайбонийхон бошчилигидаги эллик минглик қўшин тўққиз юз ўн учинчи йили муҳаррам ойида Ҳиротни забт этди. Султон Ҳусайн Бойқаронинг ўғли Бадиуззамон мирзо Эронга — сафавийлар паноҳига қочди. Унинг қочиши темурийлар сулоласининг Мовароуннаҳр ва Хуросонда тарих саҳнасидан тушиши бўлди.

Тарих тўққиз юз ўн олтинчи йил шаъбон ойининг ўттизинчи куни (мелодий 1510 йилнинг 4 февралида) Муҳаммад Шайбонийхон сафавийлар ҳукмдори Шоҳ Исмоил билан бўлган жангда, Марв яқинида ҳалок бўлди. Шоҳ Исмоил бу жангдан кейин, тўхтамай Қандаҳоргача босиб борди. Ҳирот шаҳри эса сафавийлар давлатининг иккинчи марказига айланди.

Гулбаданбегим «Ҳумоюннома»да ёзади: «Шоҳибекхонни Шоҳ Исмоил ўлдирди», — деган хабар келди. Подшоҳ ҳазратлари Кобулни Носир мирзога бериб, ўзлари аҳли аёлари ва фарзандлари: Ҳумоюн, Меҳржаҳонбегим, Борбўл мирзо, Масъума Султонбегим ва Мирзо Камронларни олиб Самарқандга кетдилар.

Шоҳ Исмоилнинг ёрдами била Самарқандни қўлга киритдилар ва саккиз ой давомида бутун Мовароуннаҳр у кишининг ҳукмронликлари остида бўлди».

Ҳафиз Таниш Бухорийнинг ёзишича, Шайбонийхон Бобур мирзонинг эгачиси Хонзодабегимни талоқ қилиб сайидларидан бирига хотинликка берган эди. Шайбонийхон ҳалок бўлган Марв жангида Хонзодабегим сафавийлар қўлига тушади. Сўнг Шоҳ Исмоил амри билан зўр иззат-икром кўрсатилиб, Кобулга—Бобур подшоҳ ҳузурига жўнатилади. Уни кузатиб борган элчи келишув ва ҳамкорликни ўз ичига олган хат ва хабарни ҳам Бобурга етказди. Бобур подшоҳ Шоҳ Исмоил мактуби билан танишгач, ўз амакиваччаси Хонмирзо ибн Султон Маҳмуд мирзони шоҳ ҳузурига юборди. У билан ҳайрихоҳлик, итоаткорликни ифодаловчи нома ҳам юбориб, ёрдам сўради. Шоҳ Исмоил Бобур мирзо илтимосини ортиғи билан бажо келтириб, ўз аскарларини Хонмирзога ҳамроҳ қилди. Бобур мирзо уларнинг ёрдамига таяниб, Ҳисор устига қўшин тортди. Сурхоб дарёсининг сўл ирмоғи Оби Хингав устига қурилган кўприк яқинида шайбонийлар мағлуб бўлдилар, Ҳисорни бошқарган Ҳамза Султон ва Маҳди Султон ҳалок бўлишди. «Бу воқеа барчага аён бўлгач, жамиъ Шайбоний султонлар, замон тақозосича, тезлик билан Туркистон томонга жўнадилар ва ўша ерда қарор ва ором топдилар, — деб ёзади Ҳафиз Таниш, — Тарих тўққиз юз ўн бешинчи йил ражаб ойида Бобур мирзо... у ёмон тоифа (яъни шиалар) ёрдами билан ўзининг мерос қолган мамлакатларини истило қилди ва Самарқандни пойтахт қилди. Бухорога эса Ширим Тоғойини ҳоким қилиб қўйди. Аммо Мовароуннаҳр халқи бошда подшоҳнинг бу ғалабасидан мамнун бўлган бўлса ҳам охирида унинг номақбул феъллари ва хулқлари туфайли уни ўзларидан фироқ бўлишини... тангридан сўрадилар».

«Нима учун шундай бўлди?» —деган сўроққа Ҳафиз Таниш шундай жавоб беради: «Чунки халқ подшоҳдан қачон у ўзининг мерос қолган мамлакатига эга бўлса, ҳаёт ва тирикчилик зарурятидан бу ерга келган қизилбошлаб либосини ташлаб, аҳли суннат ва жамоат зийнатига кириб, шу вилоятнинг либосини кийишини кутар эди. Аммо Бобур подшоҳ ул маймун табақанинг либосини ўзидан йироқ қилмади ва халқнинг ундан кўзлаган умиди юзага чиқмади, чунки Бобур подшоҳнинг шавкати ва қуввати бошқадан мадад ва кўмак олиш эҳтиёжи тушмайдиган даражага етмаган эди... Мана шу сабабдан Бобур подшоҳ Мовароуннаҳрда саккиз ойдан ортиқ ҳокимият ва мансаб эгаси бўла олмади ва шикаст топиб яна чекиниш йўлини тутди... Бу воқеанинг баёни шулки ўша йилги қиш тамом бўлиши ва кетма-кет тўхтовсиз ёмғирлар ёғиб, ер юзи сабзадан тўн кийиши билан Шайбоний ҳоқонлардан Убайдуллохон Жонибек Султоннинг маслаҳати билан икки минг олти юз киши билан чўл тарафдан, Еттиқудуқ билан келиб, Бухорога ҳужум қилди. Бобур қирқ минг аскар билан Бухоро томонга отланди ва Бухоронинг ғарбий томонидан жойлашган Кўли Малик деган жойда Убайдуллохон қўшинига муқобил бўлди ва енгилди. Бобур бир неча саноқли одами билан қочиб Ҳисор томонга кетди. Бу воқеа саккиз юз ўн саккизинчи йил сафар ойида (1512 йил апрелида) содир бўлди.

САМАРҚАНД Убайдуллохон қўлига ўтди. Бу воқеа юз берган куни Хожа Мавлоно Исфахоний Убайдуллохон номини жума хутбасига қўшиб ўқиди.

Аммо, шайбонийлар сулоласининг тартиби ва муқаррар дастури шундай эдики, катта оғалари ва улуғ хешлари ҳаёт экан, кичиклари подшоҳлик тахтига қадам қўёлмасди. Шунинг учун ҳам Убайдуллохон Туркистондан келган амакиси Кўчкинчихонни Самарқанд тахтига ўтказиб, ўзи Бухоро томонга юзланди. Кўчкинчихон Абулхайрхон билан Мирзо Улуғбекнинг қизи бўлмиш Робиа Султонбегимнинг фарзанди эди. Тақдирнинг ўйини деб шуни айтсалар керак... Бироқ, Бобур мирзо чархи кажрафторнинг бу ишига бефарқ қараб ўтирмади. У яна Шоҳ Исмоилга одам юбориб, кўмак сўради. Шоҳ Исмоил ўзининг бош амири, қаҳри қаттиқлиги билан «қораюзли» деб сифатланган Нажмиддин Соний бошчилигидаги олтмиш минглик қўшинни ёрдамга жўнатди. Нажми Соний Мовароуннаҳрни ўт бўлиб ёндириб, шаҳарларда қирғинлар уюштириб, Бухоро Ғиждувонигача бостириб борди. Худди шу ерга етганда икки қўшин бир-бирига муқобил бўлди. Жангда шайбонийлар ғолиб чиқдилар, Нажмиддин Соний калласини танасидан айириб, найзага илдилар.

Бу мағлубият Бобур мирзо дилидаги Самарқанд тахтини қўлга киритиш умиди илдизига болта урди. Гулбаданбегим ёзади: «Ака-укаларнинг ноаҳиллиги ва мўғулларнинг душманлигидан Кўли Маликда Убайдуллохондан шикаст едилар ва ортиқ у вилоятда тура олмадилар. Сўнг Бадахшон ва Кобулга йўл олдилар. Шундан сўнг яна Мовароуннаҳрни қўлга киритиш хаёлини тамоман кўнгилдан чиқариб ташладилар».

Йиллар ўтиб, қудратли ва шавкатли салтанат эгаси бўлгандаям, қизи Гулбаданбегим «кўнгилдан чиқариб ташладилар» деб айтган Самарқанд хаёли ва айрилиқ алами Бобур мирзони энг сўнгги кунгача тарк этмади. Айниқса, шу хаёлга етиш истагида сўнгги уринишида йўл қўйган хатоликларини ўйлаганда, юрак-бағри сирқираб оғрирди. Мана шундай аламли дамларнинг бирида, Аградаги Зарафшонбоғдаги кўшкда ўтириб, умридаги энг қайғули ва маҳзун сатрларни битди:

> **Толеъ йўқи жонимға балолиғ бўлди,**
> **Ҳар ишники айладим, хатолиғ бўлди.**
> **Ўз ерни қўйиб, Ҳинд сори юзландим,**
> **Ёраб, нетайин, не юз қаролиғ бўлди...**

Самарқанд тахтини эгаллашдан маҳрум бўлган Бобур мирзо Ҳинд мулкини фатҳ этишга бел боғлади. Бобур ўз китобида ёзади: «То Кобулға келиб эдик, ҳамиша Ҳиндустон юруши хаёлида эдук, баъзи мавоне жиҳатидан муяссар бўлмас эди»... Темурбек Ҳиндустонға кириб чиққанидин бери бу неча вилоятким Баҳра ва Хушоб ва Чаноб ва Чанут бўлғай, Темурбек авлодининг тавобе ва лавоҳиқи тасарруфида эди...».

Бобур мирзо тилга олган бобомерос ерларни забт этгач, Панжобга тўрт марта қўшин тортди. Ниҳоят, 1525 йилда қилган бешинчи юришида Панжобни эгаллаб, Деҳли султони Иброҳим Лўдий устига юрди. Ўзаро бўлган қизғин-жадаллардан кейин, охир-оқибат Панипат шаҳри яқинида 1526 йил 21 апрелда юз берган даҳшатли тўқнашувда Ҳиндистон тақдири ҳал қилинади. Султон Иброҳим Лўдий жанг майдонига юз минг аскари ва икки мингдан зиёд жангчи филларини олиб чиқади. Бобур мирзо қўшини бор-йўғи ўн икки минг кишидан иборат эди. Бироқ Бобурнинг жангу жадалда орттирган тажрибаси, шунингдек ҳиндлар учун ҳали номаълум янги қурол — тўфакларни усталик билан ишлатиши туфайли тарозу палласи Бобур томонга оғади. Иброҳим Лўдий ва ўн беш минг ҳинд навкари жангда нобуд бўлади. Шаҳзода Муҳаммад Ҳумоюн бошчилигидаги қўшин Деҳлидан кейинги муҳим шаҳар саналган Аграни эгаллайди. Аграда Деҳли салтанати хазинаси, шу жумладан ягоналиги билан машҳури жаҳон «Кўҳи Нур» олмоси қўлга киритилади. Мана шу санадан бошлаб, Бобур замонлар ўтиб Буюк Бобурийлар салтанати деб ном олган давлатга асос сола бошлайди.

Ҳал қилувчи жанглардан бири 1527 йилда юз беради. Бу сафар Бобур мирзо ҳинд рожаларининг бирлашган қўшинига бошчилик қилган, «юз жанг қаҳрамони» деб таъриф этилган, Рожастҳоннинг ҳокими машҳур Рано Санго билан урушди. Тўқнашув Биёна музофотининг Конво мавзуидаги тоғ яқинида, ҳижрий тўққиз юз ўттиз учинчи жумадулохир ойининг 13 куни (мелодий 1527 йил 17 март куни) содир бўлди. Рано Сангонинг кўп сонли қўшинини кўрган Бобуршоҳ аскарлари таҳликага тушиб қоладилар. Буни сезган Бобуршоҳ беклари ва йигитларига қарата оташин нутқ сўзлайди. Бу ҳақда Гулбаданбегим ёзади: «Султон Иброҳим фатҳидан бир йил ўтгач, Рано Ҳиндистон томонидан ҳисобсиз аскарлари билан пайдо бўлди... Деярлик икки юз минг отлиқ аскар тўпланди. Шу вақтда мунажжим Муҳаммад Шариф аскарларга мурожаат қилиб, шукур юлдуз бирбири билан баробар турибди, бу вақтда жанг қилмасинлар, дедилар. Подшоҳ аскарлари ўртасида ҳаиронлик пайдо бўлди, кўп парокандалик ва қўрқув бошланиб, улар умидсизликка тушиб қолдилар. Подшоҳ аскарларнинг бу аҳволини кўриб, чуқур фикр қилдилар. Душман яқинлашиб қолганида, у кишининг муборак хотирларига келган нарса шу бўлдики, ҳамма амирлар, хонлар ва султонлар, катта ва кичик, баланд ва паст, қочиб кетган кишилар ҳамда бўйин товлаганлардан бошқа ҳамма қолганлар, бир жойда йиғилсинлар, деб буюрдилар.

ҲАММАЛАРИ йиғилиб келдилар. Подшоҳ уларга қараб: «Шуни эсингиздан чиқармангларки, ватанимиз ва шаҳаримиздан бизни неча ойлик йўл ажратиб турибди. Худо у кундан асрасин, агар аскаримиз бу жангда енгилса (Худо бизни ҳимоя қилсин), биз қаерларда қолиб кетамиз. Шаҳаримиз қаерда, Ватанимиз қаерда? Иш ажнабийлар ва бегоналар қўлига тушиб қолади. Аҳвол шундай экан, икки йўлдан бирини танлаб олиш керак. Агар душманни ўлдирсак, ғози бўламиз, агар ўлдирилсак, шаҳид бўламиз. Шу ҳар иккала тақдир ҳам бизникидир. Бизнинг улуғ даражамиз ва олий мартабамиздир», — дедилар.

(Бу гапларни) ҳамма бир оғиздан қабул қилди. Подшоҳ, худо хоҳласа, то жону танимизда охирги нафасимиз қолгунича урушамиз, жон фидоликда ва қон сочишликда ўзимизни аямаймиз, агар шу гапдан қайтсак, хотинимиз талоқ бўлсин, деб Қуръон билан қасам ичдилар. Рано Санго жангидан икки кун бурун подшоҳ ҳазратлари шароб ичишдан ва бошқа номуносиб ишларидан тавба қилган эдилар. Мардоналик, якдиллик, ҳамжиҳатлик билдирган тўрт юз атоқли йигит ўша мажлисда подшоҳ туфайли улар ҳам шароб ичишдан тавба қилдилар. Шароб ичишга керак бўладиган ҳамма тилла ва кумуш асбобларни, олтин пиёлаларни ва бошқа қимматли идишларни синдириб камбағал бечораларга бўлиб бердилар...

Тўққиз юз ўттиз учинчи йили жумодил аввал ойида, саҳар вақтида Сикри тоғининг этагида Рано Санго билан жанг бўлди. Худонинг инояти билан подшоҳ ғалаба қозондилар ва ғози бўлдилар...».

Бу ғалабадан кейин Бобуршоҳ Ҳиндистоннинг ягона ҳукмдорига айланди. Аммо бу пайтга келиб унинг соғлиғи ёмонлашади. Бу «жумоъ куни рабиул-аввал ойининг ўн олтисида, тарих тўққиз юз ўттиз учда» (мелодий 1526 йил 21 декабрда) Панипат жангида ҳалок бўлган Султон Иброҳим Лўдийнинг онаси малика Байда томонидан заҳарланиши туфайли бўлди. Бобур ўз китобида ёзадиким: «Ҳар қанча бу воқеаи ҳоила хотиримға келса, бехост ҳолим мутағаййир бўлур. Тангри таолонинг инояти бор экандур, манга янги бошдин жон бағишлади. Мунинг шукрини на тил била қилғаймен...».

Бу заҳарланишдан бошлаб Бобур мирзо заифлашиб бораверди. Кенжа ўғли Олур мирзонинг ўлими, тўнғич фарзанди, тожи-тахт валиаҳди-Ҳумоюннинг оғир хасталаниши унга сўнгги кучли зарба бўлди. У бу зарбадан қайта ўнгланмай, 1530 йилнинг 26 декабрида оламдан ўтди. Халқ орасида подшоҳ ўлими ҳамиша исёну тафриқа қўзғагани сабабидан Бобуршоҳнинг ўлимини сир тутдилар, «Бобуршоҳ тожу тахтни ўғли Муҳаммад Ҳумоюнга топшириб, ўзи дарвешлик йўлини тутмиш» деган хабар чиқардилар. Унинг жасади Аградаги боғларнинг бирида тупроққа топширилди. Орадан тўққиз йил ўтгач, унинг ҳокини Қобулга кўчирдилар.

Ҳиндистонлик олим Муни Лаъл шундай ёзган эди: «Бобур қирқ саккиз ёшида вафот этди. У ҳамма нарсага жасорат ва ҳалоллик ила эришди. Буюк мағлубиятлар устига буюк ғалабалари иморатини қура олди. Ёшликда кўрган омадсизликлари ўрнига кейинчалик улуғ омадлар унга ёр бўлди. Ниҳоят, у Ҳиндистон тарихида илгари ҳеч кўрилмаган буюк салтанатга асос солди. Бобурнинг буюклиги ана шу мезонлар ила ўлчанади...».

«ТЕРМИЗЛИК ШОИР БУ» ДЕСАЛАР БАСДИР...

...Чўкаётган одам жон талвасасида ҳалоскорини ҳам ғарқ этиши мумкин. Шу важдан унга қўл узатмайдилар. Яқин йўлатмай, аямасдан қирғоқ томон тепиб қутқазадилар чўкаётган одамни. Халоскорликнинг бешафқат, аммо бирдан-бир хавфсиз йўли шу!

Теша акамиз умрида бировни тепиб кўрмаган, фақат қўл узатишни биладиган бағри кенг инсон эдилар. Дунёнинг ишларини қарангки, келиб-келиб у кишига шу феъллари панд берди: суюкли қизларини қутқазаман деб ўзларини сувга ташлаганларида, эҳтиёт чорасини кўришни унутдилар...

73-йилнинг саратонида юз берган бу машъум фожиа ҳали-ҳали юракларни ўртайди. На чора? Ўлимнинг ҳақлигига имон келтирмоқ бандасига ҳам қарз, ҳам фарз. Таскин шуки, Теша акамиздан яхши от қолди, Ғафур Ғуломдай отахон шоирлар, Иззат Султон, Озод Шарафиддиновдай қилни қирқ ёрадиган мунаққидлар назари тушган ижод қолди...

Ҳазрат Алишер Навоий «Насойим-ул-муҳаббат» рисолаларида «улуғ шайхлардандир» деб таърифлаган Ҳаким ат-Термизий, буюк муҳаддис Абу Исо Термизий, мавлоно Жалолиддин Румийнинг маънавий падари Саид Бурҳониддин Термизий, Адиб Собир Термизий ва бошқа биз билган-билмаган неча термизийлар каҳкашонида митти юлдуз бўлиб Теша акамизнинг муборак номлари ҳам порлайди. Зеро, бу камтар инсоннинг Сурхондарё маданий ҳаёти ривожига қўшган ҳиссасини асло унутиш мумкин эмас. Термизлик маърифатчи саййидлар, қолаверса, замондош устозлари Ғайратий, Миртемирлар изидан бориб Теша Сайдалиев Сурхондарёда ўзига хос адабий мактаб яратди. Менгзиё Сафаров, Шафоат Раҳматуллаев, Болта Ёриев, Усмон Азим, Эркин Аъзам, Тоғай Мурод, Нодир Норматов ҳамда каминанинг адабиётдаги илк қадамлари ушбу мактаб остонасидан бошланган. Мағзи тўқ, теран, самимий шеърлари билан аллақачон ўз ўқувчиларини топган Мирзо Кенжабек, Сирожиддин Саййид, Эшқобил Шукур, Гуландом Тоғаевалар ҳам бевосита бўлмаса-да, билвосита устоз яратган адабий сарчашмалардан баҳраманд бўлганлар. Бинобарин, уларни ҳам Теша Сайдалиев шогирдлари, десак янглишмаймиз.

Истиқлолни кўриш насиб этмаса-да, истиқлол учун яшаган Теша акамизнинг руҳи поклари ҳали кўп авлодларга мададкор бўлиб, уларни янги-янги маънавий жасоратларга даъват этади.

Иншооллоҳ, Термизийлар чироғи ўчмагай!..

Муҳаммад РАҲМОН,
шоир.

СУРАТДА: Теша САЙДАЛИЕВ (ўртада) бир гуруҳ сурхондарёлик ёш ижодкорлар даврасида.

Сурат 1966 йилда олинган.

Теша САЙДАЛИЕВ

СЕН ВА МЕН

Мана, тонг ҳам кулди
Сен ҳақда ўйлаб,
Эй, шаҳрим, ардоқлим, она Термизим!
Бу тонг ҳам бахтлиман мадҳингни куйлаб,
Эй барқут либосли, юзи қирмизим!
Хаёл-ла сайр этсам кечаларингда,
Хаёлга айланиб кетаман ўзим.
Тошқин нур дарёси — кўчаларингда
Юракдан шеър бўлиб қуйилар сўзим.
Боғингда яшнаган ҳар гул, ҳар япроқ
Баҳорий тошқилар берар завқимга.
Кўксингда порласа янги бир чироқ,
Қуёш кўчган каби бўлар қалбимга.
Ҳар куни бир қарич бўй чўзган чоғинг,
Тоғлар ҳавосидай очилар баҳрим.
Кенгайгани сайин иссиқ қучоғинг,
Кенгайиб боради менинг ҳам бағрим,
Келажак қаршимда, вақт билан жангда,
Ишчинг болғасидан сачраса учқун,
Бир фарзанд туғилса қай бир хонангда,
Менинг уйимда ҳам байрам ўша кун.
Фарзандлик бурчим деб ўчман қаламга,
Ватан хизматида бўлса парвозим,
Шуҳратинг ёйилса агар оламга,
Билгинки, янградн менинг ҳам созим.
Сенсиз ҳеч нарсадир менинг менлигим,
На шуҳрат, на олтин менга ҳавасдир.
Шеърий базмларда эслашиб номим,
«Термизлик шоир бу», десалар басдир!

ҚАРЗИМ ВА АРЗИМ

Яна нечун
Ўқ еган қушдай
Жонсараксан, айт-чи, юрагим!!
Бўлсанг ҳамки кичик бир муштдай
Бағрингда-ку тоғдай тилагим.
Ўзим кўрдим —
Врач ошнам ҳам
Сени тинглаб, оқарди ранги.
Наҳот, мангу бўлмасанг ҳамдам,
Наҳот, тинар зарбинг жаранги!!
Ўтинаман, толма, юрагим,
Ярим йўлда толдирма мени,
Бағрингда-ку тоғдай тилагим.
Ярим йўлда қолдирма мени.
Келганимдан бери дунёга
Она ердан қарзим жуда кўп,
Ўхшамагин бир бевафога,
Сенга айтар арзим жуда кўп.
Гулларимга қўнган шабнами,
Тупроғига босган қадамим,
Мевасининг бўсадай таъми
Жонимга жон-дўсту ҳамдамим,
Дунёмизни поклайин дея,
Юракларда ёққан маёғи,
Фазоларнинг минг бир йўлида
Ҳилпиратган нурли байроғи...
Бари учун, билиб қўй, қалбим,
Она-ердан қарзим кўп ҳали.
Қарзим узмай туролмайман жим,.
Сенга айтар арзим кўп ҳали...

БИР ТЕНГДОШИМГА

Бизни туққан муҳтарам она
Туғилмаган фақат бизни деб.
Бўлсак ҳамки якка-ягона,
Туғилмаган фақат бизни деб.
Ризо бўлса, дея, у биздан,
Дунёмизга берамиз оро.
Лекин меҳру дийдоримиздан,
Баъзан маҳрум она бечора.
Сафарларга бўлсак равона,
Элитади ҳузур-ҳаловат,
Минг хаёлда ёнади она.
Ололмасдан икки энлик хат.
Висол дами...
Чўзмаймиз шу зум —
Она учун олтин кезларин,
Ўзи берган нурли табассум,
Ўзи берган ширин сўзларин,
Айбимизга иқрормиз, балли!
Аҳён-аҳён койинамиз жим.
Лекин дилга бериб тасалли,
Деймиз: «Кўпдир ишим, ташвишим»,
Она учун икки дунё бор:
Бири—фарзанд, бири—бу ҳаёт.
Пайти келар,
Шу онаизор
Кўзин юмар ҳаётдан ҳайҳот!
Ўша дамда
«Кепсанг-чи қайтиб,
Онажоним, умрим офтоби,
Қадрингга мен етолмадим», деб
Қийнамасин виждон азоби.

ДЎСТИ КЕТИБ ҚОЛДИ

Дўстим қошидан,
Ҳувиллаб қолди, оҳ, дўстимнинг уйи,
Киприги титради алам ёшидан,
Тоғдай мағрур боши эгилди қуйи.
Юзлари оқарди бамисоли бўз,
Уҳ тортса,
Нафаси ўт эди шу дам.
Афсус,
Айтолмадим бирор илиқ сўз,
Юм-юм йиғлар эди
Менинг қалбим ҳам.
Майли,
қалб йўқликка кетсин туташиб,
Совуқ лоқайдликни тиғлай олмаса,
Дўстим кулганида кулмаса тошиб,
Дўстим йиғлаганда йиғлай олмаса.

БУЮКЛИК

Тоғ борки,
Тожидир миллиард юлдузлар,
Минг йиллар ўтса-да ҳамон басавлат.
Кўксида тош қотган қадимий музлар
Ва тоғ-тоғ муз узра мангу қор фақат.
На бир жонзот ундан топар қароргоҳ,
На бир бош кўтарар майсаю гиёҳ.
Олисда
Саҳролар бўлса ҳам ташна,
Бағридан йўл олар на бирор чашма.
Буни буюклик деб атар аллаким,
Шунда бўғилгандай бўлар нафасим.
Тоғ борки,
Йилдан-йил букчаяр қадди,
Бағрида не бўлса, бахш этар элга.
Элга элман деса, сиғади ҳадди,
Умри ҳам чўзилмас балки юз йилга.
Балки бир тубсиз жар бўлади ўрни,
Қора тупроқ билан тўлади ўрни.
Аммо бу қисматдан қолмас дод, йиғи,
Ҳаёт кўрки бўлиб қолар борлиғи!
Бундай буюкликдан баҳра олмас ким!!
Шундай тоғ умрига келар ҳавасим.

МАНГУ ЎЧМАС АЛАНГА

Билмадим, ром этиб жону жаҳоним,
Дилга қачон тушган бу ўт-аланга.
Эҳтимол, тушгандир туғилган оним
Илиқ бир ҳарорат индириб танга.
Ё ерни илк дафъа босган кезимда,
Тупроқдан ўтган-у, ловиллаб ёнган,
Шуъласи ўйнаган юз ва кўзимда,
Онажоним, балки, шундан қувонган.

Сайр этдим бу ҳаёт гулбоғларини,
Орзу-ҳавасларим баҳордай гуллаб,
Кезганман ҳаттоки муз тоғларини,
Алангам кучлироқ ёнди ловиллаб.
У тинмай ловиллаб қалбим, танимда,
Ловиллар—ҳайқириб чўл қувган чоғим
Ловиллар—тонгларда шеър битганимда,
Ловиллар—чашмада юз ювган чоғим.

Ловиллар—жавзада кўкрагим тутсам,
Бобатоғдан эсган муздек шамолга.
Ловиллар—борлиғим буткул унутсам,
Истиқбол ишқи-ла чўмиб хаёлга.
Умримни ардоқлаб сўнмас нурида,
Мангулик табассум ёйган юзимга.
Бу—Ватан ишқидир!
Қалбим тўрида,
Қалб тинса,
меросдир ўғил-қизимга.

СЕНГА, ИЛҲОМ ПАРИСИ

Сенга, жоним, илҳом париси,
Ўсмирликдан эдим-ку шайдо.
Шеър мулкининг ёш бир вориси
Наҳот, энди бебурд, бевафо.
Неча йилки ёндим фироқда,
Гоҳ қалқиди аламли ёшим.
Неча йилки, сендан йироқда
Таъналардан эгилди бошим.
Гоҳ дедилар: «Эсизки, қалам,
Бир нафаслик экан илҳоми...»

Шеърий тўплам кўрса ўғлим ҳам
Дейди: «Йўқ-ку дадамнинг номи».
Сенга, жоним, очай қалб сирин,
Шеър дарёсин қолмам четида.
Хасталикнинг зилдай занжирин
Сув қилурман ишқинг ўтида.
Ранжитмасман сендек дилбарин,

(Зар қадрини заргар қадрлар).
Кундузларга улаб тунларин,
Тонг нуридай оқар сатрлар.
Розимасман-сатрлар умри
Умрим билан бўлса баробар.
Олисларни ёритсин нури,
Олисларни этсин мунаввар.

• Соғлом авлод учун

НАЖОТ МАСКАНИ

— Билмай юраверибман, денг. Ўзимизда даволашди-даволашди, бўлмади. Қулоғимга чалинган, Тошкентдаги хирургия институтидан даво топасан, деган сўз менга тасалли бўлди. Излаб-излаб шу ерни топиб келдим. Мана, худога шукур, операциядан ҳам чиқдим. Насиб бўлса отдай бўлиб уйга қайтяпман...

(Суҳбатдан).

...Шифохона остонаси. Остонада неча-неча умидвор кўзлар. Кўзларда нажот, ҳаёт истаги. Бу остонага ҳавас билан келмайдилар. Гўёки барча инсоний ҳою-ҳаваслар бу ерда ҳечдай туюлади. Ушбу даргоҳда инсон шу кунгача қилган барча гуноҳу савоб ишларини кўнгил назаридан ўтказади. Ўзича ҳисоб-китоб қилади. Ва аввало агар насиб бўлса келажакда қилажак ишларини умид қилади. Бу даргоҳга дардга даво истаб келадилар. Келажакка, ҳаётга умид билан келадилар.

Аксарият беморларга шу истаклар ёр бўлади. Фақат истаклармикин? Бизнингча, фақат истакларнинг ўзи камлик қилса керак. Аввало бу шифохонада ажойиб, фавқулодда истеъдодли шифокор жарроҳлар авлоди етишиб чиқди.

Бу даргоҳда юзларча малакали жарроҳлар ижод қиладилар. Айнан ижод қиладилар, деган сўз шу ўринга мос тушади: яъники, улар фақат ишлабгина қолмайдилар, балки ижод қиладилар. Ахир, инсон ҳаёти учун курашиш, дардни қандай тузатиш, қирқиш деган сўзини ўзида ижод қилиш маъноси ётади-ку. Биз ҳаяжонга берилиб, ўқувчини бу даргоҳнинг номи билан таништиришни унутибмиз. Ўзбекистон Фанлар академиясига қарашли республика жарроҳлик маркази. Ушбу марказнинг раҳбари, шифокор жарроҳлар йўлбошчиси Восит Воҳидовдир.

Ҳар бир соҳанинг ўз етакчиси бўлади. Ҳар бир жойнинг ўз каттаси, зўри бўлади. Ҳар бир гуруҳнинг ўз оқили, доноси бўлади. Бу табиат қонуни. Айтиш мумкинки, Восит Воҳидович тиббиёт соҳасида, тиббиётнинг ҳам энг тезкор жабҳаси — жарроҳлик борасида етакчидир.

Восит ака атоқли жарроҳ, Ўзбекистон Фанлар академияси академиги, тиббиёт фанлари доктори, профессор, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, яна ҳақли равишда шу нуқтани қайд қилиш мумкин, Ўзбекистондаги йирик жарроҳлик мактабининг асосчиси...

— Устознинг республикамизга, халққа қилган хизматларини санаб адо қилиб бўлмайди, — деганида истеъдодли жарроҳ Жамшид Исмоилов нечоғли ҳақдир.

У республикамизда биринчилардан бўлиб юрак ва томир касалликларини жарроҳлик йўли билан даволаш масаласини ҳал қилишга киришди ва бу масала ўзи етакчилик қилаётган шифохонада муваффақиятли ечилди.

Республика учун ангиохирургия хизматининг нақадар катта эканлигини ҳис қилган олим томир жарроҳлигини йўлга қўювчилардан бири бўлди. Олим яна республикада микрохирургия хизматини ташкил этди — ҳозирда бутун Марказий Осиёда яшовчи аҳолига хизмат кўрсатадиган республика Микрохирургия маркази ишлаб турибди.

1960 йиллардан бошлаб олим юракда қилинадиган турли жарроҳлик ишларини муваффақиятли амалга ошириб келмоқда. Восит Воҳидовни ҳақли равишда кенг миқёсдаги жарроҳлик қобилиятига эга деб айтиш мумкин. Унинг ўпка, юрак, қизилўнгач, ошқозон, ичак йўллари, шоҳтомир, томирда қилган жарроҳлик ишлари минглаб одамларни ҳаётга қайтарди.

У киши ва шогирдлари тиббиётнинг, жарроҳликнинг турли жабҳаларида қилаётган илмий тадқиқотлари ҳар қанча мақтовга сазовордир. Шунингдек, Восит ака олим, шифокор юзлаб илмий ишлар муаллифидир. Юзлаб тадқиқотлар нашрлари унинг таҳриридан ўтди. Академикнинг қўл остида М. Н. Ризаев, И. А. Рябухин, Л. Г. Хачиев, Б. Л. Гамбарян, П. М. Ҳамидов, Ю. И. Калиш каби йирик олимлар докторлик, қирққа яқин олим номзодлик илмий даражаларини ҳимоя қилди. Уларнинг бари академикнинг шогирдлари... Уларнинг бари ажойиб шифокорлар... Шифохона жарроҳхоналарида инсон ҳаёти учун қизғин кураш кетмоқда. Остонада эса интиқ, умидвор кўзлар. Остонада ҳаётга муштоқ кишиларнинг илинжли назари. Шифохона жарроҳхоналарида ҳаётга қайтган кишилар юраги тепиб турибди.

Маъсума АҲМЕДОВА.

• Китоб жавонингизга

ТИЛДАН ДИЛГА ЙЎЛ ТОПИБ

Республикамиз истиқлолга эришгач, хорижий мамлакатлар билан иқтисодий сиёсий ва маданий алоқалар кўлами тобора кенгайиб бормоқда. Узоқ-яқин ўлкалар билан бевосита мулоқот олиб бориш эҳтиёжи турли хорижий тилларни ўрганишга бўлган талабни кучайтириб юборди. Хусусан, тарихан бир-бирига яқин халқлар ўртасидаги алоқалар теранлашиб, халқ турмушининг тобора кенг жиҳатларини қамраб ола бошлади. Ана шу омиллар турли-туман луғатлар, сўзлашгичлар ва тил ўрганишга доир қўлланмалар зарурлигини шарт қилиб қўйди.

Яқинда Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриётида чоп этилган «Туркча ўзбекча, ўзбекча-туркча луғат» халқимизнинг, хусусан, мутахассисларнинг турк ва ўзбек тилларини ўрганишга бўлган эҳтиёжларини қондиришга хизмат қилади. Луғатнинг туркча қисми туркиялик мутахассис Эртуғрул, Йаман, ўзбекча қисми ва филология фанлари доктори, профессор Низомиддин Маҳмуд томонидан тайёрланган. «Туркча-ўзбекча, ўзбекча-туркча луғат» тахминан 12-13 минг сўзни ўз ичига олган бўлиб, унинг афзалликларидан бири шундаки, биринчи устунда сўз, иккинчи устунда шу сўзнинг тўғри ўқилиши (транскрипцион белгилар воситасида) ва учинчи устунда сўзнинг маъноси кўрсатилган. Кўпгина ўринларда сўзларнинг фақат бир эмас, балки икки ва ундан ортиқ маънолари изоҳланган.

Луғатнинг нашр этилишига «Сартурк» ва «Туркдиёр» ширкатлари катта ҳисса қўшишди. Янгийўлдаги 2-босмахона жамоаси эса уни бежирим ва чиройли чоп этди.

Хуллас, бу луғат Туркия—Ўзбекистон дўстлиги ва қардошлигига, қолаверса, буюк турк дунёсининг янгидан ривож топишига ўзига хос ҳисса қўшиши шубҳасиздир.

Ўзбекистон овози
ХАРЧИНОМА

• ҚУТЛОВ •

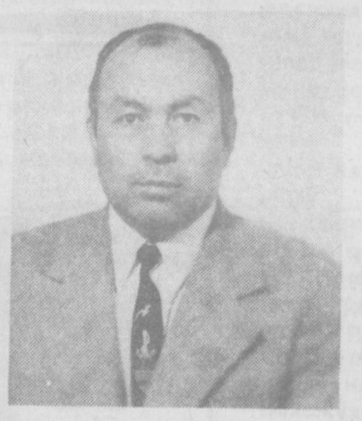

ФАРЗАНДЛАР ТАБРИГИ

Азиз падарибузрукворимиз ЗАРИФ ота ва меҳрибон волидаи муҳтарамамиз ДИЛОРОМ ҲИДОЕВлар!

Сизларни табаррук 60 ёшга тўлганлигингиз билан чин юракдан муборакбод этамиз. Умр бўйи ҳалол меҳнат қилиб, биз фарзандларингизни авайлаб-асраб, вояга етказганларингиз учун Сизларга таъзим қиламиз. Илоҳим, бахтимизга доимо соғ-саломат бўлинглар!

Қамоли эҳтиром билан фарзандларингиз ШАРОФЖОН, ШОКИРЖОН, ЗУЛФИЯ, РУХЗОРА, ЗОКИРЖОН, ЗУҲРА.

ТОШКЕНТДАГИ ОМБОРХОНАДАН ЯНГИ ЙИЛ БАЙРАМОЛДИ СОВҒАЛАРИНИ СОТИБ ОЛИШИНГИЗ МУМКИН

Жумладан, Германия ва Голландияда ишлаб чиқарилган спиртли ичимликлар, Италия шампан виноси, «РЕЛЕ» кофеси Сизнинг Янги йил дастурхонингизни безайди.

Мазкур товарлар 1993 йил сўмига ёки долларга Россияга пул ўтказиш йўли билан сотилади (пул тўлашнинг бошқа турлари ҳам қўлланилиши мумкин).

Россияда бизга пул маблағи зарур. Ўзбекистонда Сизнинг ҳисобингизга Россиядаги ҳаққа нисбатан фойдали шартларда тўланади. МДҲ бўйича лицензияга эга бўлган ҳар қандай маҳсулотни (чойшаблар, вино ва ҳоказолар) харид қиламиз.
МУРОЖААТ УЧУН ТЕЛЕФОН: 45-55-65.

ДИҚҚАТ!

1-АВТОБУСЛАР САРОЙИГА

БОШ МЕХАНИК, БОШ ЭНЕРГЕТИК, ЭЛЕКТРОМОНТЕРЛАР, АВТОСЛЕСАРЛАР (иш ҳақи — ишбай ва мукофотли), АВТОБУС ҲАЙДОВЧИЛАРИ (иш ҳақи —160—180 минг сўм)

ИШГА ТАКЛИФ ЭТИЛАДИ

МАНЗИЛГОҲ: Тошкент шаҳри, Ҳамза райони, Зебо Шамсиддинова кўчаси, 3-уй. Телефон 90-28-91.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН

Ўзбекистон Матбуот қўмитасининг «Ўзкитоб» бирлашмаси жамоаси бирлашма Бош директори муовини Ҳамдам Файзиевга умр йўлдоши

Муқаддам ФАЙЗИЕВАнинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир: Азим СУЮН.

Таҳрир ҳайъати: Абдулла ОРИПОВ, Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ, Азиз НОСИРОВ, Аслиддин БОЛИЕВ (масъул котиб), Зиёд ДАВРОНОВ, Ислом ШОҒУЛОМОВ, Каримжон РИХСИЕВ, Миршароф МУҲСИМОВ, Олимжон НАЗАРОВ, Тўхтамурод ТОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Осиё бозори» иловаси учун масъул), Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Шуҳрат ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари).

Мафкура ишлари ва партия ҳаёти бўлими — 33-21-43.
Иқтисодиёт бўлими — 33-47-80, 32-54-27.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ бўлими — 33-54-55, 32-26-70.
Адабиёт, фан ва маданият бўлими — 33-07-20, 32-57-19.
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-11-49, 33-76-04.
Ахборот ва спорт бўлими — 33-12-56, 32-55-16.
Тижорат, эълонлар — «Осиё бозори» редакцияси — 33-41-89, 32-55-70, 33-38-55, 32-54-12.
Шароф Рашидов фонди — 33-34-69, 33-20-36.
Қабулхона — 33-65-45, 32-55-15.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ

Андижонда — 4-48-85;
Бухорода — 3-96-12;
Гулистонда — 2-26-22;
Жиззахда — 3-46-24;
Навоийда — 3-74-76;
Наманганда — 6-43-43;
Нукусда — 4,44-62;
Қаршида — 3-25-79;
Қумқўрғонда — 52-624;
Самарқандда — 35-22-90;
Урганчда — 6-72-60;
Фарғонада — 6-37-16.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000120.
Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.
Ҳажми 3 босма табоқ.
Босишга топшириш вақти — 21.00.
Г—687. тир. 22095. топширилди — 21.00.

Навбатчилар: К. РИХСИЕВ, Э. ЭСЕРГАДИЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083. ТОШКЕНТ, ГСП, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «БуюкТурон» кўчаси 41-уй.

1 2 3 4 5 6.